

Foi'a besericésca si scolastica.

Organu alu provinciei metropolitane greco-catolice de Alb'a-Julia si Fagarasiu.

Apare in 1 si 15 st. n. a fia-carei luni.

Abonamentele de cate 6 fl. v. a. pre anu se se adreseze || Manuscriptele si corespondintiele se se tramita francate la tipografi'a seminariului gr. catolicu in Blasiu. || la redactiuni.

Anulu I.

Blasiu 1 Augustu 1888.

Nr. 21.

Partea besericésca.

Tatalu nostru.

Unu cielu de meditatiuni de Dr. Victoru Szmigelski.
(Continuare din Nr. 20).

Omulu, in care s'a asediatu imperati'a lui Domnedieu, nu cunósce fara numai o singura nefericire, si acést'a e **pecatul**. De acést'a se ingrozescé cá de unu monsturu, care a esitu din iadu. Si pentru cá o astu feliu de inima se feresce de pecatu cá de ciuma, pentru ace'a ea nici candu nu e nefericita. Séu dora cugetati, cá necasurile si dorerile acestei lumi i-ar' poté rapí fericirea? Priviti numai la santii martiri in midiloculu tortureloru, ei lauda pre Domnedieu in faci'a focului, 'lu lauda in faci'a fierelor, 'lu lauda in faci'a ghidelui. Ma ei in suferintie si in morte, in mortea ace'a, care filoru lumei acestei'a li-se pare atatu de ingrozitoria si atatu de amara, in mortea ace'a se paru a fi ajunsu la culmea fericirei, la care póte ajunge omu ací pre pamentu. Dara ce dicu? Se paru numai a fi ajunsu la culmea fericirei?

O ce deosebire intre fericirea acést'a si intre ce'a ce i-o póte dá omului lumea! Fericirea pamentésca, ce naluca insielatoria e, atunci mai insielatoria, candu i-se pare omului, cá o sorbe fara téma cá i-se va amari. O fericirea acést'a intre omeni, cu carea se mandrescu omenii pre strade, nu e ea ore asemenea unui vesmentu, pre care omulu ajungundu a casa 'lu desbraca, trebue se-lu desbrace? „Ce-i folosesce omului, de ar' castigá lumea intrega, dara si-ar' pierde sufletulu“? Numai o singura fericire adeverata esista, si acést'a e o inima curata si nevinovata, carea si-a pastratu nepetatu vesmentulu nevi-

novatiei, ce l'a imbracatu in s. botezu, séu si-l'a curatitu in s. penitintia.

Pare cá vedu, cá voi cuprinsi de poterea gratiei divine ve dechiarati dicundu: „Voimu si noi se fimu santi“! Dara pre langa propusulu acést'a se ne aducemu a minte de cuvintele, cari ni-le indrépta Spiritulu santu: „Sciu faptele tale, cá nici esti rece nici caldu. O de ai fi rece au caldu. Éra fiindu cá esti stemperatu, si nici caldu nici rece, te voiu versá din gur'a mea. Cá dici, cá bogatu sum si m'am imbogatitu si de nimic'a nu am lipsa, si nu scii, cá tu esti ticalosu si miseru si seracu si orbu si golu“. (Ap 3, 15.) Va se dica „nimene punendu man'a s'a pre plugu si cautandu indereptu este indreptatu intru imperati'a lui Domnedieu“. (Luc 9, 62.) Se recere deci abnegare si lupta nu numai cu inimiculu, pre care-lu portamu de-a pururea in noi insi-ne, ci si cu alti inimici, cari ne invidieza pentru imperati'a lui Domnedieu, ce este intru noi. Dintre acesti'a, — si ei 'su forte multi, — e celu mai de aproape si celu mai periculosu in dilele nostre acel'a, care dice, cá e crestinu, dara unu crestinu luminatu. Se ve mai spunu ore, ce se intielege sub unu crestinu luminatu? Dóra ei nu-si ascundu principiile sale, ci le oferescu pretotindenea de vendiare. Cu o incredere obrasnica oferescu ei omeniloru vederile sale religiose, fara cá cine va se-i roge, in birturi si in ospetarie, in catenele si in adunari, in carti scientifice si in diare sece, in oficiolate si in cercuri familiare. Pretotindenea 'i poti aflá. Si omulu luminatu dá de minune multu pre mintea sa sanetosa, si ce trece preste mintea acést'a, in ochii lui nu platesce nice

unu banu reu. Pentru elu tote le tiernuresce orizontulu simtiuriloru, si pre candu ei in miopi'a loru credu, că 'su chiamati a mesurá si a cumpeni lucrurile domnedieesci, ei le tragu josu in pulvereá pamentului si 'su destulu de sumeti, cá se le asemene cu pulvereá acést'a. Astu feliu nu avemu se ne miramu déca sermane le invetiature ale religiunei crestine o patiescu in aintea acestui tribunalu. Omulu luminatu se uita adeca cam preste umeru la ele. Elu primesce dintr'ensele numai acelea, cari convinu preceperei lui. Tote cele alalte invetiature, cari elu nu le cunosce mai de aproape séu nu le precepe, mai alesu cele supranaturale, le despretiuesce si le batjocuresce cu cuventulu si cu fapt'a. Dara astu feliu veti dice, cá elu nice nu e crestinu. Asia si este intr'adeveru, elu e crestinu numai cu numele, éra in fakta e unu paganu si de multe ori nice paganu. Inimiculu acest'a alu imperatiei lui Domnedieu e cu atatu mai periculosu, cu catu elu astadi cutriera lumea in cete mari. Elu e forte periculosu si pentru ace'a, pentru cá arm'a lui a fara de esemplulu celu reu e batjocur'a, carea pentru sufletele debile e asemenea unei sagete otravite, si pentru cá sociulu lui de lupta e satan'a, cu tote cá elu nu voiesce se scia nimic'a despre angéri cadiuti si necadiuti.

Inimiculu acest'a are multe capete si multe fecie, si forte anevoia l'ar' poté descrie cineva. Dara unu semnu comunu caracteristicu totusi au apostolii acestia nechiamati ai luminei, de pre care usioru 'i poteti cunosce, si eu vi-lu voiu spune: Ei nu se roga, séu déca totusi trebue se o faca, — intielegu preoti luminati, — o facu forte fara voia si cá de claca. Tributulu celu mai usioru, ce-lu pote dá omulu maiestatii lui Domnedieu, ei 'lu denéga. Le e rusine a-si face semnul crucei, le e rusine a-si plecá genunchii, le e rusine a se rogá.

„Din rodurile loru 'i veti cunosce pre ei“. (Mt. 7, 16.) Si rodurile acestea ale luminarei in dilele nostre chiaru si la noi 'su copte, 'su chiaru rescopte, si unde cade unu astu feliu de fructu si crepa, acolo nu respandesce mirosulu bunu alu umanitatii, alu credintiei si alu iubirei, precum se lauda luminatii, nu, ci puterea contagiosa a sensualitatii, a indiferentismului religiosu si a coruptiunei morale. „Din fructele loru 'i veti cunosce pre ei“. Ce a adusu ore lumin'a loru? Séu mai bine ce a rapitu? Din viati'a cojugala a rapitu caracterulu sacramentalu, din viati'a familiara a rapitu iubirea adeverata, din pedagogia a rapitu fric'a lui Domnedieu si spiritulu ascultarei, din viati'a sociala a rapitu credinti'a, omeni'a si indestulirea. — O luminatii acesti'a, cari cutriera societatea omenesca, stirpescu credinti'a crestina cu radacina cu totu din inimele omeniloru, ardu virtuteli sociale, cari inflorisera la radiele acestei credintie si

la umbr'a adapostitoria a besericeii, si dupa ce au facutu acést'a, invétia pre omeni, cum au se guste si se consume in graba mare fructele vietiei pamentene sensuale. Capete turburate si inime pustié lasa ei dupa sine pre acolo, pre unde ajunge man'a loru cultivatoria. Si in urm'a loru sciti, ce vine? O, acést'a o sciti prea bine! In urm'a loru vinu locustele si epidemiele peccatorulu dela mintiuna pana la peccatulu, ce-lu comite femei'a, uciendu-si fructulu in pantecele seu. Si acum, o omule, ce vei face tu? De care imperatia te vei tiené tu, pana ce vei ambla inca pre calea vietiei aceste'i'a? Éta vine noptea, crestine, éta vine noptea, si vai tie, déca sorele vietiei tale va apune si tu atuncia te vei aflá inca departe de patri'a ta cea adeverata, departe de patri'a fericierei, la care Domnulu ti-a aretatu tie cararea. Vedi, cá inim'a ta se-si afle pacea si liniscea in Domnedieuulu seu, pana ce traiesci inca aci pre pamentu, si atunci apunendu viati'a ta pamentesca te vei aflá fara de veste acolo, unde nu mai este furtuna si intunerecu, ci lumina si pace necurmata. Si éra si iubitiloru, nu lasati, ca inimicii imperatiei lui Domnedieu se se faca si mai puternici aci pre pamentu! Éta in man'a vostra e depusa sortea vostra si in man'a vostra a depusu Domnedieu si sortea poporulu credintiosu. „Adu-ti a minte, cum ai luatulu si ai auditulu, si tiene si te pocaesce, éra de nu vei priveghiá, voiu vení la tine cá furulu, si nu vei scí, in ce ora voiu vení la tine“. (Apoc. 3, 3.) Asia dice Domnulu, si „Domnedieu nu este cá omulu, se se mute, nici cá filulu omului, se se ingrozésca. Elu a disu; au nu va face? grai va, si au nu va fi“?

Domnulu meu si Domnedieuulu meu, vina imperati'a ta! Éta tu ai disu celor'a, pre cari i-ai iubitulu pana in sfirsitu: „Pace lasu voue, pacea mea dau voue, nu cum dá lumea, dau voue. Se nu se turbure inim'a vostra nici se se spaimenteze. Audit'ati, cá eu am disu voue: Mergu si voiu vení la voi“. Te rogamu, Domne, vino, vino si intra in inimele nostre, vino si te asedia intru noi, si va fi imperati'a ta, imperati'a pabei intru noi. Tu ne scii, Domne, pre cari i-ai chiamatu si i-ai alesu. Tu scii, cá fara de tine nu potemu nimic'a. Dà-ne, Domne, puterea ta de susu, cá se potemu intemeiá imperati'a ta in inimele nostre si in ale omeniloru. Aminu.

Viéti'a si Invetiatur'a lui Isusu Christosu*)

dupa E. Augustino da Montefeltro.

Mai inainte de venirea lui Isusu Christosu, omenimea a fostu cadiuta intr'o coruptiune spaimantatoria; éra fora demnitate, multimea éra dedata la disordinea sufletésca si spirituala.

*) (Din conciunea tienuta in catedrala din Florenti'a. Vedi »La Famiglia cristiana« Nr. 27 ex 1887 5 Aprilie-Trento«).

Omenimea, fia abisulu in care cade, câtu de mare, totu afla in sene speranti'a unui venitoriu mai bunu. Si totusi ace'a omenime in continuu si-redică ochii sei la ceriu, si cereá unu medicu, unu conducatoriu, unu invetiatoriu.

Invetiatoriulu a venitu in persón'a lui **Isusu Christosu**.

Isusu Cristosu carier'a sa nu o a inceputu cu discusiunea axiomelelor conscientiei, neci cu codificarea legiloru. Elu a inceputu cu lucrare, mai inainte de ce ar' fi aretatu cu cuventulu, aréta cu faptele. Invetiatur'a **Lui** este istoria, mai inainte de ce ar' fi teoria. Éta acest'a o esplica tacerea celoru 30 ani din viéti'a Domnului Christosu; potea se taca, deóra-ce vèrtutea predicá cu versu inaltu.

Priviti pre Christosu in cas'a Mariei si alui Josifu! Ace'a e dreptu cá nu e pescer'a din Viflaimu, dara prin seracia nu multu se deosebesce de ace'a. Sub acoperisiulu acelei case serace inse cata avutia, si tesauru spiritualu este!

Omenimea aveá lipsa de unu Domnedieu seracu. Ea erá dedata a se vedé incungiuurata de splendórea avutiiloru, si uitase, cá pretiulu moralu alu omului se mesura dupa lupt'a, ce trebue se sustiena contra probelor vietiei. Si éta acést'a a venitu se demustre Christosu nascundu-se in misería. Elu potea se adune in giurulu seu sum'a unei fericiri nealterabile, dara aceasta nu a facutu, căci iubea mai multu cá se fia reputatu cá si Fiulu unui lucratoriu seracu, pentru-ace'a viéti'a sa a petrecutu intr'o officina, in lontrulu unei case serace, si asiá se pregatesce la efectuirea lucruriloru grandióse.

Isusu Christosu a voitu cá cu seraci'a se impreune iubirea lucrului, căci aveá si in aceast'a privintia se invinga intru noi dispusetiunile contrarie. Elu cá se ne faca lucrulu amabilu, spre a ne face cá de acel'a se ne ocupamu cu curagiu, ce a facutu! S'a faentu unu omu de lucru, s'a facutu operariu, a voitu cá cu sudórea faciei sale se castige pana de tóte dilele. Si óre acestu esemplu grandiosu nu va dá cev'a sympathía pentru lucru? cine se va poté lamentá pentru lucru candu scie cá Isusu Christosu s'a facutu lucratoriu si s'a supusu la o viéti'a de ostenéla! Cu aceste doue vertuti, Isusu Christosu a unitu eserciarea unei alte vertuti adeca: obedienti'a, vertute grea dara necesaria: carea asiá de multu lipsesce in dilele nóstre. Preste totu adi se vorbesce despre independintia, chiaru si in foculariulu domesticu, dara pana-ce se vorbesce despre independintia, de alta parte ceea-ce domnesce intre noi este spiritulu servilismului. Se renuntia la sentiementulu demnitati personale, si tóte se suffóca candu se tractéza despre cev'a lucru ce lingusiesce ambitiunei ori interesului.

Dintre cele trei persóne ale familiei sacre, ace'a e mai supusa, carea are demnitate mai inalta. Mare a trebuitu se fia meritulu acelui omu alesu de Domnedieu spre a fire mirele Mariei, dara póte se se asemenéze meritulu aceluia cu alu Mariei? Si totusi candu demanda Josifu, Mari'a si Christosu asculta; óra de demanda Mari'a asculta Isusu, si inca cu ce perfectiune, cu ce grige si respectu!

E de lipsa inse cá se contemplamu pre Christosu intru eserciarea Apostolatului, in sfer'a cu multu mai estinsa a actiunei sale.

Or'a a sunatu si Christosu se presenta lumei. Me unescu cu poporulu si lu- petrecu pre Christosu. Elu e unu omu asemenea altor'a, dara ce linisce cerésca lu- incungiura! Elu póta in sene o speciala gratia si demnitate supra-omenésca, carea te rapesce, are o deosebita sublimitate, grandetia, geniu si potere, ce'a ce se aréta in Elu mai multu, de catu in omu si de catu in angernu.

Liniamentele Lui au ace'a tristétia dulce, ace'a melancolia a unei victime ce se offeresce, cum se póte vedé intr'unu pruncu de a lui Raphael, care pare a dice: „Eu sum victim'a, carea cresce spre a mori pre cruce pentru omu“.

Datinele Lui cele mai curate intrecu tóta splendórea ceriului. In Elu se recunósce anim'a fora macula, pura, santa, nemaculata cá si cea mai perfecta imagine a perfectiunei lui Domnedieu.

El destulu a cetí Evangeli'a spre a vedé cum fusera unite in Christosu tóte vertutile intr'unu gradu asiá divinu, care la olalta facu idealulu perfectiunei, acelu idealu ce póte se aiba numai unu Domnedieu.

Isusu Christosu in viéti'a sa numai unu scopu are, anume: de a vestí marirea Tatalui seu, de a-lu face pre Acel'a cunoscutu si iubit. Minunile Lui suntu mai multu espresiunea bunatatei de catu a poterei Lui. Venindu a mantuí pre cei pecatosi, nu s'a sfiitu a siedé impreuna cu ei, si déca superbí'a se scandaliséza de ace'a, i-respondé: „Nu am venitu pentru cei sanetos, ci pentru cei ce suferé“. Pecatosiloru inveterati le pune inainte esemplulu Fiului retacitu. Invetiaceiloru, cari ceru dela Elu cá se lase a cadé focu din ceriu preste cetatea ce nu-i primise, le responde: „Nu sciti a cui spiritu sunteti“, nu am venitu se perdu, ci se mantuescu pre ómeni.

Fariseii voiescu cá Christosu se aduca o sententia de mórte asupr'a unei mueri adultere. Christosu le responde „Cel'a ce intre voi e fora pecatu, acel'a se arunce cea dintania pétra“.

Cuventele lui Isusu suntu neartificióse, suntu accomodate preceperei celoru, cari lu- incungiura, si in Elu se vede Fiulu lui Domnedieu, si fratele ómeniloru.

Pruncii suntu obiectulu predilectiunei, — manierile grosolane si nesciinti'a Invetiaceiloru nu-lu descuragéza,

candu unulu din ei lu- vinde, atunci pre acel'a lu-chiama amicu cá se-lu întórca, candu unulu lu- néga, numai o privire are care petrunde pâna la anima.

Nu e severu de catu contra ipocrisiei, superbiei si avaritiei. Intru tóte se aréta mare, intru tóte se aréta divinu. Populariu fâra familiaritate, nu cérea sufragiulu poporului, cu atátu mai putinu sufragiulu celoru poternici.

Jubesc pre prunci — se sacrificá nu spre a castigá popularitate, ci pentru multimea pecatelorú ómeniloru. Intru unu momentu de entusiasmu poporulu voiesce se lu- faca rege, dara elu se ascunde. Cunósce detorintiele amicitiei, in cátu Joann poté se se odihnésca pre peptulu lui. Orbii, surdii, schiopii, mutii, toti binecuvanta bunatatea Lui. Christosu totu-de-a-un'a e marimimosu facia de cei nefericiti. Vêrsa lacreme amare pentru cei rei ai patriei sale, voindu se adune la sine pre fiii sei.

(Va urmá).

Raportu

despre adunarea preotiloru aloru trei districte protopopesci gr. catolice din comitatulu Aradului, tienuta la 22 Maiu, st. n. in Siri'a (Világos).

La 1-a Martie a. c. O. D. Marcu D. Pascutiú preotu in Miniad, facú unu apelu insufletitoriu la toti preotii uniti din Comitatulu Aradului, in care astu-feliu i provóca: fiindu cá suntemu pucini la numeru cáte intru unu districtu V. archidiaconálu, se ne aliamu pentru desbaterea unoru cestiu ni mai generale, cari privescu interesele nóstre besericesci, culturale si materiale, vócea lui nice n'a sunatu in vanu. Maioritatea preotiloru fiindu de acordu cu acést'a dorintia, nu pregetá a-i trimite salutarile loru pentru acést'a idea salutará, spunéndu fie-carele unde se fia adunarea, si cine se presidieze la ace'a. Increderea celoru mai multi se concentra in M. O. D. Vasiliu Zsiros protopopu-parochu de Siri'a, carele cá primulu presiedinte convocá adunarea la oficiulu seu pre 22 Maiu st. n. a. c.

In acést'a dí memorabilia, dupa servitiulu divinu celebratu la 9 óre a. m. intruníndune la siedintia, veduramu de facia pre M. O. D. Vasiliu Zsiros (Siri'a), O. D. Marcu D. Pascutiú (Miniad), Josifu Flore (Giuluti'a), Vasiliu Steer (Belu), Joanu Mihalc'a (Simandu), Alesandru Popu (Berzova), Vasiliu Bistranu (Siri'a), Joanu Puscasiu (Felminisiu) si Adalbertu Pitucu (Galsi'a). Va se dica dintre 14 preuti competinti se infacisiera 10 insi.

Presiedintele deschidiéndu siedinti'a cu o binecuvantare si salutare fratiésca provenita din ânima, róga adunarea cá ace'a se-si aléga de aci inainte de presiedinte totudeuna pre acelu M. O. D. protopopu, in a carui districtu, se voru tiené siedintiele venitorie, cari se decídu a fire ambulante, si se se tiená in totu anulu de doue ori: primavér'a in lun'a lui Maiu, ér' tómn'a in lun'a lui Septembrie. Sub decursulu pertractariloru se ceti telegram'a de felicitare dela oficiulu parochialu din Sieitinu. Ea suná astu-feliu: „Impedecati fiindu cu zidirea beserice si scolei, nu potemu participá. Primiti sincerile nostre felicitari. Dorimu aliarea cercuriloru de Nako, Simandu, Bielu si Siri'a, asiá cá patru protopopiate se-si tiená adunarea in Sieitinu, binecuvantanduse zidind'a beserica. Salutare: Maioru, Görög, Secul'a“. Adunarea cu viua placere iá actu de cunoscintia despre

acést'a fratiésca aducere aminte si proiectulu memoratu in ace'a telegrama cu totii lu-dorescu. Epistol'a oficiosa inse a M. O. D. Joanu Papp, protopopu alu districtului de Boros-Sebes, in care se eszeptoréza contra acestei adunari, dicându cá „inrunirea ei e anticanonica si prejudeca drepturile districtelorú ce pote involvá urmari neplacute“, din partea fia-carui Domnu se asculta cu parere de reu si indignatiune. Noi ne-am adunatu din buna voia si avemu firm'a sperantia cá bunulu nostru Pastoriu sufletescu va întari organizarea nostra si tendinti'a de a conveni in totu anulu la asemeni adunari, cu atátu mai vertosu cá fiindu cáte 3 séu 4 preoti numai intru unu districtu protopopescu, convenirile mici districtuale abiá se potu tiené. Dar' deca tienerea acelor'a s'ar' realizá, prin atari adunari inoposante „in corpore“ mai multu bine potemu esoperá, si ea nu se va opune neci cându cá adunarile protopopesci districtuale se nu se pota efeptuí acolo unde e de lipsa. Sub decursulu acestei intruniri se facura mai multe propuneri meritórie, d. e. infintiarea bibliotecei districtelorú acestui comitatu, indreptarea unoru defecte ce obvinu la inducerea matriculeloru, regularea pensionii viduo-orfanale, unele modificari cu ocaziunea emiterii cerculareloru, regularea congruei preotiesei etc., cari tóte suntu induse mai indetaiatu in protocolulu siedintiei, ce dupa descriere se va comunicá pentru aprobarea mai inalta si cu maritulu nostru guvernú diecesanu. J. Mihalc'a notariulu siedintieloru cetesce apoi opulu seu liturgicu lucratu cu multa eruditiune „*Despre tamáie*“, ér' in fine A. Pitucu rostesce discursulu seu intitulatu: „*Sânt'a unire si desvoltarea nostra nationala*“. S'a decisu cá adunarea viitória se se tiená la Simandu. Erá trecuta un'a óra d. m. cându finiramu consultarile nostre decurse intre marginile celei mai bune concordie si armonie.

La invitarea M. O. D. Vasiliu Zsiros satisfacuramu si cerintiiloru naturali la ospital'ai méssa, carele cu cea mai intima iubire si cu cea mai afabila bunavointia ne intimpiná cá unu adevératu si amabilu stepánu de casa, pentru care generósa binefacere cu ocaziunea despartirii — pana la revedere in Simandu la tómná, — binemeritatulu Domnu protopopu din sufletu cu totii i si poftiramu, cá bunulu D-dieu se-lu tiená in deplina fericire la multi si indestulitori ani.

Primiti ve rogu asecurarea distinsei consideratiuni carele sum etc. . . .

Siri'a la 22 Maiu, 1888.

stimatoriu

Adalbertu Pitucu,

Vasiliu Zsiros m p.

notariu de corespondintie, parochu de Galsi'a. presiedinte si protopopulu Distr. de Siria.

Sânt'a unire si desvoltarea nóstra nationala.

Tresalta anim'a-mi cu mandria, candu recugetu la glori'a strabuna a poporului românescu. Oh, acolo in Rom'a sub azurulu ceriu alu Italiei, unde zefirulu adíá léganulu miciloru eroi, — cari desvoltându-se cu bráciele lorú armate au statu facia si au cuceritu o lume intréga, — erá o plapénda fericire a traí! *Italiam quaero patriam et genus ab Jove summo.* (Virg.). Dupa atatea vécuri, candu adi din grati'a bunului Domnedieu ne vedemu membrii credintiei catolice, a acelei sante religiu ni, pentru care insusi Domnedieu omulu s'a jertfitu pre lemnulu de ocará alu crucei,

a acelei credințe, care a îmbrăciat nu numai multu cercetatulu nostru popor dimpreună cu celelalte popore neo-latine, ci a încopciat cu dulcôre mai tôte nationalitatile de pre globulu terestru: pieptulu meu se radica cu fala, si prosternutu in antea maiestosului tron domnediescu, rostescu cu ardôre multumita intieptiunei divine si nemarginite.

Actu solemnu! momentu de inportantia a devenitu acest'a imprejurare, desclinitu pentru noi Români.

Adversarii nostri se incumeta inse din respoteri a dispută avantajiele cascigate prin ajutoriulu marinosu si generosu alu catolicismului. Ne imputa că prin unire noi nu numai amu lucratu in detrimentulu desvoltarii nôstre nationale, ci că cá nisce tradatori amu fostu straini toturorului causeror culturale, ma că catolicismulu ar' fi unu cosmopolitu ori dusimanu neimpacaveru pentru toti români.

A respinge aceste pareri mi-e propusulu. Privirile fugitive insirate aci, eschidu tôte acele vaste tractate, din cari s'ar' poté opuri intregi compune. Cine inse si pre aceste le va cumpeni cu o bunavointia si seriositate barbatésca, acel'a petrusu de loialitate, ecuitabilitate si dreptate, cu oresi-care satisfactiune si-va scî radică paleri'a in antea asertiunilor eclatante.

In ainte de acest'a mai cu dōue vécuri (la anulu 1700) s'a tînutu la Alb'a-Jul'i'a (Belgradu) acelu sinodu renumitu si momentuosu, in care metropolitulu românescu Atanasiu, dimpreună cu 54 protopopi si 1573 preoti, va se dica cu totu clerulu românescu din Ardealu, au subscrisu si primitu — dupa atati'a seculi de nou — unirea santa cu Rom'a, candu totu-odata pentru disciplin'a besericésca, a clerului si poporului seu aduse si 28 de canōne seu regulamente. Teofilu antecesorulu acestui metropolitu inca facu o incercare de unire, dar' lucrulu lui maretiu a fostu impiedecatu de multele uneltiri si intrige, si a moritu nemangaiatu fora de a-si vedé realizatu scopulu sublimu si propusu.

Nu dica nimenea, inse că unirea nôstra cu Rom'a datéza numai dela acestu anu. Déca vomu frundiari paginile istoriei universale, vomu dá de urme invederate a acestor-feliu de tendintie cu multu mai inainte de coron'a santului Stefanu, ci chiar' si la cei din Români'a si Moldov'a si acelor'a din Tesali'a, Epiru, Traci'a, Macedoni'a, etc. Cum-că romanii din Daci'a-Traiana chiar' dela inceputulu crestinisarei mai pâna in tēmpulu lui Leone Isaurulu (anulu 717) au fostu sub jurisdicțiunea besericésca a patriarcului latinu din Rom'a¹⁾, si că in mai multe renduri reinoira de nou unirea cu Rom'a vechia, ma că sub domnirea regelui Joanitiu, candu in vastulu loru imperiu si-au ajunsu culmea marirei, profesau credinți'a catolica: o sciu

¹⁾ Vedi mai pe largu: Scurta privire a faselor credinței creștine la Romani, de Dr. Ioanu Ardeleanu.

deja din carte toti cei interesati. Inocentiu III pontificele din Rom'a, tramitiendu regelui romano-bulgaru Joanitiu diadem'a regala, cu care fu incoronatu de cardinalulu Leone, unu sceptru si una flamura provediuta cu chiaile Santului Petru, sub care se se lupte pentru beseric'a lui Christosu, astu-feliu se adreséza: „*Nos audito, quod de nobili Urbis Romanae prosapia progenitores Tui originem traxerint, et Tu ab eis sanguinis generositatem traxeris, et sinceræ devotionis affectum, quem ad apostolicam Sedem geris, quasi haereditario jure iam pridem te proposuimus, litteris et nunciis visitare . . . . mittimus sceptrum et coronam quæ Nostro Nomine Tibi dabit, (Card. Leo), ac juramentum Tuum recipiet, Te subditosque Tuos in obsequio Romanae Ecclesiae perseveraturos*”²⁾.

Devotiunea acestui rege facia de Rom'a a si fostu mare si perseveranta. Insusi elu scie acestui gloriosu pontifice: „*servus S. Petri et sanctitatis Tuæ esse cupio*”. Simeonu, Petru, Samuilu, principii si predecesorii lui inca se amintescu că unii, cari „*per Romanum Pontificem in Reges uncti sunt*”³⁾. Ma si despre Stefanu celu mare, principele Moldaviei, inca se scie, că „*spoliorum de Turcis reportatorum summo Pontifici partem . . . submitit*”⁴⁾.

Am tînutu de necesariu a aminti aci in trecatu acestu pasagiu, cu atātu mai vertosu, căci contrarii nostri cei mai infocati, schismaticii orientali si urmatorii lui Fothie si a lui Mihaiu Cerulariu li place a se fali cu „ortodoxi'a” loru, replicandu-ne că credinți'a nôstra ar' fi numai de ieri-alalta-ieri si că prin urmare nu ei, ci noi ne-amu ruptu de trupiu'a arborelui credinței unice mantuitoare. Macarcă pre lānga tōta silinti'a, in istori'a lumii cercandu eu dupa schism'a orientala, pâna in secl. XI. Clio respunsu nu mi-a potutu dá.

Simptōne triste si periculōse provenite dela ei su-aceste clevetiri inca si in seculu nostru modernu, cari dela inceputu deja nu înceta a taiá rane adanci in corpulu natiunii nôstre. Cangren'a e profunda si contagiōsa, si dorerea ei e cu atatu mai mare si mai simtitoare, cu catu ace'a rōde adancu numai la animele alor doi frati de unu sange, la animele alor doi frati dela un'a si aceasi dulce mama!

Se lasămu la o parte inse aceste lamentari si se scrutămu pre scurtu ce folōse si avantaje am dobenditu noi români prin s. unire?

²⁾ Audindu noi că stramosii tei si-au trasu originea din nobil'a sementia a cetatii Romane, si că tu ai mostenitu dela ei generositatea sângelui si afectulu unci sincere devotiuni, cu care te porti către scaunulu Apostolicu, cu dreptu oresi-cum ereditariu deja demultu ne-am propusu a te cercetă cu epistole si nuncii . . . . (prin card.-Leo) ti-tramitemu sceptru si coron'a, care ti le va dá in numele nostru si va primi jurământulu teu, că tu si suditi tei ve-ti perserveră in supunere facia de beseric'a Romana.

³⁾ Fleury. Lib. 15 §. 53 et lib. 16 §. 7.

⁴⁾ De ortu, Progressu, Conversione . . . Valachorum. Tractatu scrisu in l. latina de Moise Dragosiu, episcopulu unitu de Oradea-Mare, la anulu 1777.

Că se potemu respunde la acést'a întrebare si ideile aci espuse că se le potemu dilucidá, avemu lipsa nitielu se percurgemu tierile si provinciele locuite de români, se-i vedemu asiá miseri in intunecimea noptii crase, candu sub crivetiulu desastrosu ce suflá dela Bizantiu, potcovele cirile n'au potutu se licurésca neci catu de pucina lumina, cu a carei ajutoriu se se póta tredi baram la cunoscenti'a de sine.

Retacu aci tempurile vechi, acele tempuri fatale, cari s'au stracoratu preste poporulu românescu atatea lungi de veacuri. Gotii, Hunii, Gepidii, Ávarii, Scitii, Pacinatii, Cumanii, Longobardii, Tatarii, Turcii, Grecii, toti cá nisce dróie de locuste au napaditu preste elu. Bonfiniu insusi dice: „*Romani non tantum pro vitae, quantum pro linguae incolumitate certasse videantur*“. Apoi in veacurile mai recente, despre Slavii, Serbii, Bulgarii si Fanariotii greci, tóta lumea scie, că s'au imbulditu intre români numai si numai diu interese marsiave, egoistice si depravatóre. Ba pre tempulu urdinei santei uniri chiar' preotii românesci indeplineau functiunile besericesci in limba straina, si slavismulu a cuplesitu atátu de tare tóta incercarea de romanisare, in catu besericele resunau pretotindenea de „*pravoslavnicile, duchovnicescile, ruchavtie, blagenii si molitve*“. Romanii erau incapaci de a mai dá semnu de vietia, in catu a trebuitu se vina unu poporu strainu, ungerii calvini, se-i trediésca din letargi'a omortitóre tiparindu-le carti românesci, firesce totu pre cont'a lor, pentru de ai impinge in o alta prepastia si mai primejdíosa.

Pote fi aci vorb'a despre o cultura nationala atunci, candu chiar' preotii erau straini si alieni de idiomulu românescu? Nu, căci in ainte de unire nu a fostu neci unu institutu de crescere mai inaltu pentru ei. Ce dicu? Institutu? Ba nu a fostu neci o unica scóla catu de primitiva in tote comunele nóstre, in cari se se insusiésca baram elementele cele mai necesarie ale sciintiei adeverate, cu atatu mai vertosu căci nu sciau neci macaru articlii religiunei crestine cei mai necesari spre mantuire¹⁾. Totulu ce invetiau se restringeá numai la slovenirea de abia a cirileloru, la recitarea si mornaitulu mechanicu a unor cantari, psalmi si rogatiuni mai usitate in besericele schimonosite de bazaconii si picture pline de scarbe. Schilalaitulu si bornaitulu nasalu *more graecorum*, de cari i se toceáu urechile bietulu poporu, si din cari nu pricepeáu mai multu de catu dintro prediciune tienuta in limb'a malabarica²⁾ n'au fostu in stare se escite intre ei neci catu-si de pucina vietia religiósá. Nu, de-óre-ce ei nu nutriáu neci cea mai mica cunoscentia despre demnitatea si chiamarea unui preotu, ma chiaru cu

episcopii lor sustienéu o asia slaba legatura, in catu fara de scirea acelu archierei, erau comune cate cu doi, trei ori mai multi preoti, pusi si érasí alungati de poporu precum adeca li érá conduit'a facia de elu, — din a carui unica sudóre traiau. Pucin'a lor sciintia si o atribuiau monastiriloru pline de calugari greci si serbi, caror'a in schimbu le prestau munc'a si deprinderile cele mai servile.

Asia e. Gradulu lor de cultura stá in o linia cu a poporulu rusticu, de carele in vietia comuna, numai prin perulu si barb'a lunga si deformata se desclinau. Chiar' in analele istoriei cetimu, că episcopii si metropolitii lor erau atatu de nepricepatori, in catu limb'a latina, care pre atunci in Ungari'a érá usitata in diplomatia, érá limb'a oficiósá a statului si se întrebuintiá pâna si in administratiunea civila, nu erau in stare neci se o cetésca.

Mirare e deci că in unele locuri cá in Ardealu, de si ei formau numerulu celu mai ponderosu dintre locuitori, totusi n'au fostu in stare se se opuna neci cu cea mai mica resistintia impilariloru, subjugariloru si malectrătariloru straine? Clerulu érá ignorantu, poporulu dormecá in ceti'a intunecimei: astu-feliu nu s'a potutu escá neci unu impulsu spre cultura, neci o dorintia spre nivelulu progresarii, neci o tendintia, neci o aspiratiune spre o organizare culturala. Conservatismulu grecescu, inghiaciatu in cele 7 sínóde ecumenice, a amortitu, debilitatu si stinsu tóta activitatea de inaltiare la o era a unui falnicu si mandru viitoriu.

Au dóra calugarii, cari erau frumosi la numeru, au facutu ceva pentru imbunatatirea sórtei românului? Istori'a critica ne dovedesce lamuritu, că la catolici — in beseric'a apuséna — desclinitu acestu ordu religiosu a promovatu mai tare civilizatiunea si desvoltarea culturala a popóreloru. Neci nu poteá fi altcum. Calugarii ce au abdisu vanitatiloru lumesci, nu traiescu pentru sine, ci mai multu spre promovarea binelui de-aprópelui lor. Intre români inse, calugariloru nostri vechi, neci prin minte nu li-a plesnit a se ocupá cu instructiunea, cu sciinti'a ori cu ingrigirea morbosiloru. Nu au facutu nemic'a, ma au lucratu unu reu fórte mare, candu ei consumau averea si capitalulu adunatu dela altii, fara că in schimbu se póta baram catu de pucinu folosu a aretá.

Edificiele besericesci erau situate prin multe locuri afara din satu si semenau fórte multe cu bordeiele cele de rendu ale ciobaniloru.

O tempora! Intre asemenea impreginrari dejositóre stámu surprinsi si ne întrebamu, cumu de geníulu natiunii nu ne-a datu cu totulu preda celoralalte natiuni. Cumu de n'amu peritú atunci, candu superintendentele calvinescu din Ardealu portá titlulu de *episcopus Valachorum*, si pre carele in sinodu la

¹⁾ Brevis Valachorum Transylvaniae incolentium Historia; auctore Petro Bod. Studiu scrisu pre la inceputulu diumetatei a dóu'a a secului trecut.

²⁾ Preotulu român, pag. 302. Anulu 1884.

mes'a de presidiare 6 protopopi trebuiau se-lu duca pre umerii lorul?

Acum'a dupa atatea decenii sufletulu nostru simte o mangaere, si deca atunci orb'a truffia nu ni-a nimicitu, adi candu numerulu nostru e la unu milionu¹⁾, n'avemu dreptu se intonamu cu poetulu nostru unitu *Andreiu Muresianu*?

De n'a peritu Românu candu órdele barbare
Trecéu cá si locuste prin agrii semenati . . .
Predau fara de mila, rapéu fara dorere
Lipséu pre fii de mame pre sorori de frati.

Acumu candu . . . lumea a recunoscutu
Tu bravule Române mai credi cá esci perdutu?

Acum'a candu terenulu nostru de desvoltare e netedu si in multe locuri intinsu, noi *nobilissima stirpe nati* se nu potemu eschiamá cu *Alesandri*:

Jo se pieru? io neci odata!
Cáci Românu sum in potere
Si Românu 'n veci nu piere! (Sentinel'a româna).
(Va urná).

Acte referitorie la resignarea episcopului Gregoriu Maioru.

Resignarea episcopului Gregoriu Maioru in sinodulu generalu din Blasiu din 12 Augustu 1782 in latinésca:

Ego Gabriel Greg. Major Dei et Apostolicae Sedis Gratia Ecclesiae Graeco-Catholicae in Magno Transylvaniae Principatu, Partibusque annexis Episcopus Fogarasiensis S. C. R. Apostolicae Majestatis status Consiliarius Actualis Intimus sexaginta septem annos natus, ab Juventute mea, omnes vires, omnes conatus, nervos denique omnes in Bonum publicum summumque servitium intendi, atque impendi, Divinaque auxiliante gratia cum antea quam Missionarius Apostolicus plures annos, tum vel maxime, a quo Dei misericordia Episcopus renunciatus sum jam in decimum annum diu noctaque in Vinea Domini plus foris, quam Domi excubans ac pro vocatione mea vigilans, errantes plurimos ad ovile Christi reduxi, et novam inter continuas difficultates et adversitates Ecclesiam intra Ecclesiam composui. Nunc jam et per ingravescentis aetatis meae rationem et ob praesentem aequae gravium circumstantiarum hujus Ecclesiae statum tantae provinciae porro supportandae insufficientem memet reputans, „statui Episcopatum hunc meum resignare, et alteri valentiori conferendum cedere“, ut quod ipse non potui, novus perficiat, et in hac vasta, sed per aprum de sylva admodum devastata Domini vinea felicius proficiat, itaque praesit, ut omnibus prosit, — Ego enim cum Apostolo Gentium jam delibor, et tempus resolutionis meae instat, bonum certamen certavi, cursum consummavi, Fidem servavi — et ut verbis B. Gregorii Theologi Tutelariorum mei rem quam volui concludam „licet haec Ecclesia laboribus sudoribusque meis plurimum coaugmentata atque amplificata sit (ut patet) mihi tamen satis

¹⁾ Numai in Ungari'a, archidiece's'a Blasiului are 375,000; dieces'a de Lugosiu 81,900; cea de Oradea-Mare 110,000; ér' cea de Gherla 407,000 de suflete, »Egyetemes név és czimtar 1887-ik évre, de Tokody«.

superque erat, haec Deo thesaurizare, atque ab eo mercedem expectare, nec aliud superesse, quam fractam senectem in tranquillitate deinceps transigere, et salutem animae meae potissimum respicere procul a negotiis. Iam ego cum ipso Apostolo didici, in quibus sum sufficiens esse: Scio et humiliari, scio et abundare (ubique et in omnibus institutus sum) et satiari et esurire et abundare et penuriam pati, omnia possum in eo, qui me confortat. His ego inductus motivis, sed praecipue confidens de eo, quod Majestas sua Caesareo-Regia Mei apud s. sedem Apostolicam ab Episcopali obligatione canonicam absolutionem clementer exoperatura sit, munus meum Episcopale animo mature deliberato in optima forma dimitto et resigno. Sub ipsa Synodo Generali Balasfalvae 12 Augusti 1782.

(L. S).

Episcopus G. Greg. Major m. p.

ÉR' in versiune româna:

Eu Gabrielu Gregoriu Major din grati'a lui D-dieu si Scaunulu Apostolicu Episcopu de Fogarasiu alu besericele gr. catolice din marele Principatu alu Transilvaniei, Consiliariu intimu alu Majestatii sale Caesareo-Regie, nascutu de 67 ani, din tineretiile mele tote puterile, nesuintiele si tote averile mele le am folositu si indreptatu spre binele publicu si spre servitiulu supremu si cu ajutoriulu lui D-dieu mai inainte mai multi ani cá Missionariu apostolicu, dar' mai alesu de 10 ani de cându din indurarea lui D-dieu sum denumitu de Episcopu mai multu am fostu la missiuni pre sate de cátu a casa si in vertutea vocationei mele veghiandu pre multi refaciti i-am readusu la staululu lui Christosu si am saditu besereca noua in besereca intre difficultati si adversitati continue. Acum si din caus'a etatii mele inaintate si din cauza impregiariloru grele in cari se afla adi besereca unei provincie asia estinse, vedindu cá nu sum in stare a o dirige, am decisu se resignezu acestu episcopatu alu meu, locu facundu altuia mai harnicu, cá ce n'am potutu eu, altulu se o duca la indeplinire; si in acést'a estinsa diecesa inse devastata prin porculu selbatecu mai norocosu se inainteze, si asia se stapanésca cá se fia de folosu toturora. Eu acum cu apostolulu gintiloru scadu, tempulu mortii mele e aproape, lupta buna m'am luptatu, cursulu vietiei l'am consumatu, credinti'a am pastratu si cá se incheiu cu cuvintele Santului Gregoriu teologulu Patronulu meu: „Desi beserie'a acést'a s'a sporitu si latitu prin ostenelele si sudorile mele (ce e evidentu) totusi mi e destulu, acést'a a o fi chivernisitu lui D-dieu si dela elu a acceptá respłata, si nu mi remane alta, de cátu a petrece dilele betranetiei mele infrante in linisce si a me ingrigi mai vertosu de mantuirea sufletulu meu departe de afaceri. Am invetiatu cu Apostolulu, cá sum harnicu in cari sum, sciu si a me unilí si a fi in abundantia (m'am invetiatu la tote) sciu si a me satura si a flamandi, a avé de prisosu si suportá neajunsuri, tote potu in acela, care me mangae. Condusu de aceste motive mai alesu inse incrediendu-me in aceea, cá Maiestatea s'a Caesareo-Regia va esoperá dela S. Scaunu absolvarea mea canonica dela obligatiunea mea episcopoesca, oficiulu meu episcopescu cu voia deliberata in forma cea mai buna 'lu resignezu si abdicu de elu. Sub insusi Sinodulu generalu Blasiu 12 Aug. 1782.

(L. S).

G. Greg. Major m. p. episcopu.

Literatura.

Recenziune. Introducere in Sant'a Scriptura a Noului si Vechiului Testamentu de Dr. *Victoru Sznigelski*. Partea a treia: Introducerea speciala in cartile noului Testamentu. Cu aprobarea preaveneratului Ordinariatu metropolitanu de Alb'a-Julia si Fagarasiu. Blasiu 1888. Tipografi'a seminariului archidiecepsanu Pag. 128. 8° mare. Pretiulu 80 cr. v. a. Partea prima a acestui opu aparutu deja in anulu trecut, éra a dou'a speramu, cà va vedé lumin'a catu mai curundu. Ce privesce cuprinsulu partei a treia, dupa cum arata si titulu ea se ocupa cu introducerea speciala in cartile Noului Testamentu, si anume: In §. 1 se espune impartirea cartiloru N. T. in carti istorice, didactice si profetice.

Conformu acestei impartiri se tractéza in capu I despre cartile istorice, adeca despre celea 4 Evangelie si Faptele Apostoloru, in capu II despre cartile didactice, sub cari se intielegu epistolele Santului Paulu si celea catolice, éra capu III despre Apocalipsa S. Joanu unic'a carte profetica in N. T. In capu I (p. 1—48) §. 2 e vorb'a despre cartile istorice ale N. T. preste totu, aretanduse, cà numele de „carti istorice“ nu li se cuvine atatu dupa cuprinsu carele in cea mai mare parte este didacticu, câtu dupa forma. In §. 3. Cercanduse originea Evangelieloru sinoptice, Clarissimulu autoru sustiene parerea: „cà mai inainte de ce s'aru fi scrisu celea 4 Evangelie, a existatu deja o evangelia orala, care au statorit'o Apostolii, cà se le servésca in predicarile loru de indreptariu“. Deci se esplica consonantia sinopticiloru. Dara Apostolii nu erau legati de indreptariu seau norm'a statorita asia, câtu se nu se pota abate de locu dela ea, si se-si acomodéze predicare'a dupa diversele lipse ale ascultatoriloru. Din acest'a acomodeare pedagogica se potu usioru esplicá diferintiele dintre Evangeliele sinoptice (p. 3—7). In §. 4 urr. se espune mai antaiu pre scurtu cuprinsulu fie-carei carti istorice, apoi se discuta cu cunoscintia de lucru despre autoriulu, autenti'a, locul si tempulu scrierei cartei respective, precum si despre limb'a originala, in care si scopulu specialu, pentru care au scrisu Santii Evangelisti. Cu privire la cestiunea controversa despre limb'a originala a Evangeliei dupa S. Mateiu, se sustiene sententi'a, cà s. Mateiu a scrisu (cam pre la anulu 42—45 d. Chr.) in limb'a sirocaldica, care dialectu lu vorbeau Judeii din Palestin'a pre tempulu Mantuitorului. Ceialalti Evangelisti toti trei au scrisu in limb'a greca anume s. Marcu intre anii 54—62 d. Chr. in Roma, s. Luc'a probabilu erasi in Roma si inca intre anii 61—63 d. Chr., in fine s. Joanu si-a compusu Evangelia pre tempulu imperatului Domitianu (81—96) in insul'a Patmos (p. 8—48).

Capu II. Despre cartile didactice a N. T. Aceste carti tote au form'a epistoleloru si-su scieri ocasionale.

Capu II se imparte in done sectiuni. In sectiunea I §. 30 urr. se enaréza viéti'a si martiriulu s. Paulu (p. 50—60) §. 37 urr. tractéza despre cuprinsulu, autenti'a, locul, tempulu si ocasiunea scrierei singuratelor epistole, permitienduse pre scurtu istori'a comunitatei besericesci (respective biografia persoanei), catra care a fostu indreptata cutare epistola (p. 60—105). Sectiunea a II. Despre epistolele catolice. Prin numirea de „epistole catolice“ vá se se esprime caracterulu enciclicu alu acelor'a; in câtu adeca ele nu-su indreptate catra câte o singura comuna besericesca, ci de odata, catra mai multe comune besericesci. Ele trebuiau deci se circuléze pre la comunele acelea (p. 105—124).

Capu III. (125—128). Cartea profetica a N. T. este Apocalips'a s. Joanu. Apocalips'a seau descoperirea. S. Joanu in unu siru de visiuni simboice predice sortea besericei crestine, dela inceputulu pana la implenirea ei. „Tem'a acestei carti a fostu deci reprezentarea misteriosa parte istorica, parte profetica a triumfulu pamentescu si cerescu care-lu reporta imperatia lui Domnedieu asup'r'a paganismului si judaismului celui inderetnicu. Apocalips'a a scriso s. Joanu, pre cându petreceá cá esilat in insul'a Patmosu.

Cu acestea am fi espusu pre scurtu cuprinsulu opsculului mai susu numitu. Materi'a propusa aste tractata in unu stilu usioru de intielesu, chiaru si precisu. Cestiunile controversate le discuta cl. D. autoru, câtu se pote de obiectivu, asertiunile si le comprobéza cu argumente solide atatu esterne, câtu si interne. Ce se tiene de form'a esterna: formatulu 8° mare e placutu, tipariulu e alesu, hartia ce e dreptu, ar' fi potutu fi si mai fina, dar' atunci s'ar' fi suitu pote si pretiulu cartei. De doritu ar' mai fi fostu, cà clarissimulu domnu autoru la p. 40 in locu de „demnitata de crediementu a Evangelieloru“ (vedi si p. 47), se folosesca terminulu de fide demnitate, seau axiopiastia, care terminu si in alte limbi culte este deja susceptu. Asemenea neindatenatu ni se pare si modulu de a citá: Mt. in locu Mat. seau Math = Mateiu si Mr. in locu de Marc. (p. 2). Pre lenga tote acestea nu potemu de câtu se recomandam cu tota caldur'a cartea clarissimului Domnu Dr. Sznigelski.

Blasiu in 24 Juniu 1888.

Dr. Isidoru Marcu,
profesoru de s. teologia.

Varietáti

In 24 Juliu a. c. Escelenti'a S'a Prea-santitulu Metropolitanu Dr. Joanu Vancea a instalatu in beseric'a catedrale din locu pre canonicii metropolitanu promovati Joanu Moldovanu, Dr. Joanu Ratiu si Alesandru Micu si pre noii canonici Simeonu Popu Mateiu si Josifu Hossu.

Illustriitatea Sa Domnulu *Michailu Pavelu* Episcopulu Oradei-mari a petrecutu, precum ni se serie, pâna in 26 Juliu in castelulu seu de vera din *Slatina*, unde a fostu cercetatu de multi amici si cunoscuti din Maramuresiu.

In 26 Juliu la 8 ore a. m. s'a pusu petr'a fundamentala la nou'a scola de gimnastica din Blasiu dandu-i-se binecuvantarea prin preotulu-profesoru Joanu Germanu, dupa care ceremonia religiosa s'a inceputu edificarea si se continua sub conducerea intreprindietoriului Mazzuchi.

In convictulu gr.-catolicu din Maramuresiu in anulu scolasticu trecut s'au intretienutu gratis 14 teneri romani gr.-catolici, ér' pre anulu scolasticu venitoriu se voru intretiené gratis 20 teneri si se voru primí inca alti 20 pre lenga plata.

Conscrierile veniteloru parochieloru gr.-catolice din Maramuresiu s'au terminatu mai preste totu, si precum ni se serie de acolo venitul acelor'a parochie variéza intre 400—700 fl., pucine parochie ajungu la 800 fl. v. a. Conscrierile veniteloru parochiali din archidiecepsa suntu in curgere si in unele protopopiate s'au si terminatu.

Parochiele vacante din Maramuresiu: *Botiz'a* s'a conferitu preotului *Joanu Comanu*, ér' *Poienile* preotului *Michailu Rednicu*.

Partea scolastica.

Lectiuni practice din limb'a româna.

Lectiunea a IX. Terminatiunea.

Planulu: 1. Repetirea numerului si a genului. 2. Desvoltarea conceptului terminatiune. 3. Terminatiunile principali si secundari. 4. Reasumare. 5. Teme.

1. Repetire. Noi amu invetiati despre substantive cumcã au numeri. Câti numeri am disu cã au substantivele? Cãndu stã unu substantivu in singularu? Cãndu stã in pluralu? Spune câteva substantive in singularu! Spune acum substantive in pluralu! Mai spune si câteva in singularu N! si tu pluralu N! Afara de numeri amu mai invetiati noi ceva despre substantive. Noi am disu cumcã substantivele mai au ce âncã N? Asia am disuc à au si genuri. Câte genuri am dîsu cã deosebimu noi in limb'a românesca? Cari substantive amu dîsu cã se tienu de genulu masculinu? In locu de masculinu cum mai potemu dice? Spune acum substantive de genulu masculinu N! Mai spune si tu N! Cari substantive se tienu de genulu femininu? Spune câteva substantive de genulu femininu N! Mai spune si tu N!

Aduceti-ve aminte cã noi amu invetiati cumcã nu tôte substantivele se tienu seau de genulu masculinu seau de genulu femininu ci unele se tienu in singularu de unu genu, éra in pluralu de altu genu. De care genu se tienu atari substantive in sigularu si de care in pluralu? Asia e, atari substantive se tienu in singularu de genulu masculinu in pluralu de celu femininu.

2. Desvoltarea conceptului terminatiune. Prunciloru: Acum vomu invetiã ceva nou. Fiti atenti la cuvintele ce le voiu pronunçiã eu! (Invetiatoriulu dice cuvintele:) *tablã, vérã, iernã*. Prunciloru, eu amu disu trei cuvente. Care e celu de ântãiu N? Mai dî-lu odata N! si inca odata N! Care e alu doilea N? care alu treilea N? Acum luati sém'a, cã eu voiu pronunçiã inca odata cuvântulu primu mai raru (inv. *tablã*). Spuneti-mi ce sunetu ati audîtu mai in urma la cuvântulu, care l'am pronunçiati eu? Spune mai ântãiu N! apoi N! apoi N! Mai spune inca odata N! ce sunetu amu adîtu noi mai in urma N? Asia e! Noi amu audîtu sunetulu *ã*. Se cercamu acum la celelalte doue cuvente, care sunete se aude mai in urma? Pronunçiã cuvântulu alu doilea raru N! Mai pronunçiãlu odata N! Ce sunetu se aude aici mai in urma? Asia e si aici se aude sunetulu *ã*. Pronunçiã acum alu treilea cuvântu N! Ce sunetu se aude aici mai in urma? Asia e si aici se aude *ã*. Acum ve insemnati: Sunetulu in care se gata seau se finesce unu cuvântu se numesce: *terminatiune* ¹⁾. Repetiesce acést'a N! mai odata N! si inca odata N! Acum fiti atenti la intrebare: Cum se numesce sunetulu, in care se finesce unu cuvântu? Dî acést'a inca odata si

tu N! Acum scimu dara cum se numesce sunetulu in care se finesce unu cuvântu. Cum se numesce N? Luati sém'a acum, cã noi am invetiati cumcã sunetele se potu infacisiã si prin semne. Cum amu invetiati cã se numescu semnele suneteloru N? Asia e, se numescu litere. Fiti acum atenti la cele trei cuvente, cã eu le voiu scrie pre tabla. (Invetiatoriulu scrie: *tablã, vérã, iernã*). Cetesce cuvintele acestea N! Mai cetescele odata N! si inca odata N! Cetesce acum cuvântulu primu inse raru N! Ce sunetu se aude in capetulu cuvântulu N? Asia e sunetulu *ã*. Pentru acestu sunetu intrebuintiamu semnulu *ã*. Vina la tabla N. si scrie semnulu seau liter'a pentru sunetulu *ã*. Cetesce acum alu doilea cuvântu de pre tabla N! In ce se termina acestu cuvântu? asia e se termina si acést'a in *ã*. Dar' a treilea in ce se termina? Asia e, si acést'a se termina in *ã*. Ce e dara *ã*? Asia e, este terminatiune.

Acum fiti numai atenti cã indata vomu invetiã cumcã afara de terminatiunea *ã* mai suntu si altele pentru-cã nu tôte cuvintele se termina in *ã*. Priviti la tabla cã ve voiu scrie alte cuvente. (Invetiatoriulu scrie: *acru, aspru, negru*). Cetesce cuvintele, cari le-am scrisu pre tabla N! Mai cetesce-le odata N! Cetesce cuvântulu primu N! Ce sunetu se aude in capetulu cuvântulu? Si cum am dîsu noi cã se numesce sunetulu, in care se finesce unu cuvântu? Ce e dara *u*? Asia e, terminatiune. Cetesce pre alu doilea N! Spune-mi acum in ce se termina? Ce e dara si aici *u*? Cetesce pre alu treilea N! Care e aici terminatiunea? Asia e, si aici e terminatiunea *u*. Spune-mi acum câte terminatiuni am invetiati? Care e cea de ântãiu? Care e a dou'a? Acum potemu merge mai departe. Ascultati ce cuvente ve voiu spune eu! (Invetiatoriulu esprimã: *carã, boã, mielã*). Luati amente cã le voiu mai esprimã inca odata. Prunciloru! aici inca se finescu cuvintele in unu sunetu. Acestu sunetu se aude inse numai de diumetate. (Invetiatoriulu pronunçiã cuvintele asia, câtu se se auda *u* finalu). Acum voi pronunçiã inca odata cuvântulu primu. Care-mi va poté spune acum in ce sunetu se finesce cuvântulu acést'a? Luati bine sém'a cum voiu pronunçiã inca odata acestu cuvântu si veti vedé cumca si acést'a se termina in *u*, numai câtu cã nu se aude *u* intregu cã in celelalte cuvente si pentru acea-lu numimu *u* scurtu. Asemenea se termina si cuvântulu alu doilea si alu treilea. In ce am dîsu cã se termina aceste cuvente? Aude-se aici *u* intregu cã in cele mai de inainte? Si pentru acea cum l'am numitu? Pentru sunetulu acést'a inca avemu semnulu sém'u litera. Voiu scrie cuvintele pre tabla si apoi pronunçiã inca odata. Ascultati cã mai ân-

¹⁾ Tractarea terminatiunei fara intrebuintiarea semneloru e imposibila.

tâiu le voiu pronunціá eu. Pronunția-le acum si tu N! si N! si N. In ce se finescu acestea cuvete? Cum e acestu *u*? Acum priviti cum e scrisu. Cum e scrisu N? Asia e scrisu cu *u* si unu semnu de asupr'a, acela se numesce semnulu scurtarei, Cum se numesce acestu semnu N? Mai dî odata N! Mai dî si tu N. Noi amu vediutu cumca terminatiunea a doua e de dóue feliuri este *u* lungu seau *u* scurtu. De câte feliuri terminatiunea a dou'a? Ce feliu de *u* este celu de ântâia? Dar' alu doilea? Pâna acum amu invetiatu dóue terminatiuni. Care e cea de ântâia N? Care a dóu'a N? De câte feliuri e a dóu'a N? Cu ce litere scriemu aceste terminatiuni N? Vina la tabla si le scrie. Ceialalti le scrieti pre tablitie. Tablitiiele afara, un'a, dóue, trei! Dupa acea se comanda punerea tablitiilor éra in caetu apoi se purcede mai incolo.

Prunciloru! acum vomu mai invetiá inca o terminatiune din nou. Ascultati la cuvetele, cari le voiu pronunціá acum. (Invetiatoriulu pronunția: *carte, parte, lapte*). Ce cuvete am pronunціatu eu N? Repetiesce-le inca odata N! si inca odata N! Repetiesce inca odata cuvântulu primu N! In ce sînetu se gata cuvântulu N? Ce e dara *e*? Asia e, terminatiune. Pronunția alu doilea cuvântu N! In ce se termina N? Ce terminatiune are N? Pronunția alu treilea cuvântu N! In ce se termina si acest'a? Acest'a e a câtea terminatiune? Câte amu invetiatu de tote? Care e ântâia? care a dóu'a? Care a trei'a? De câte feliuri e a dou'a? Cum am scrisu terminatiunea ântâia? a doua? a trei'a? La tabla N! Scrie literele pentru terminatiuni! Ceialalti le vom scrie acum tóte trele pre tablitie. Insemnati-ve! Acestea terminatiuni suntu pentru singularu si se numescu terminatiuni principali. Pentru care numeru suntu acestea terminatiuni? Si cum se numescu? Fiti atenti, cá eu ve voiu spune acum unu cuvântu care are alta terminatiune. Asia e cuvântulu dî. In ce sînetu se finesce acestu cuvântu? Care e dara terminatiunea lui? Asia este, terminatiunea acestu'a este *i*. Acum se observamu: Cele de ântâiu trei terminatiuni le-amu numitu principali pentru-cá mai tóte cuvetele in limb'a românesca se finescu in un'a din ele. De ce le-amu numitu principali N! Terminatiunea *i* o numimu secundara pentru cá in *i* seau altu sînetu se finescu fôrte pucine cuvete in limb'a românesca! Pentru ce numimu terminatiunea *i* secundara N? Repetéza N! Mai repetéza odata N!

Prunciloru! Pâna acum amu invetiatu terminatiunile singularu. Avemu se invetiamu terminatiunile cuvânteloru cându stau in pluralu. Acest'a ne va fî mai usioru dupa ce pâna acum scimu ce-i terminatiunea si eunoschemu terminatiunile din singularu. Fiti cu atentiune la cuvetele, cari le voiu pronunціá acum (Invetiatoriulu pronunția: *mame, ôle, pôme*). Aici e usioru de sciutu in ce se finescu aceste cuvete. In ce sînetu se finesce celu de ântâiu N? Dar' alu doilea N? Dar' alu treilea N? Asiadara care e terminatiunea la tóte trele? Asia e, la tóte este *e*. Acum voiu pronunціá alte cuvete, ascultati! (Invetiatoriulu pro-

nunția: *negri, aspri, mândri*). Pronunția si tu odata cuvetele acestea N! si tu N! Mai pronunția odata cuvântulu primu N! In ce se termina? Pronunția pre alu doilea N! In ce se termina acest'a? Pronunția pre alu treilea N! In ce se termina acest'a? Care e dara terminatiunea la celu de ântâiu? Dar' la alu doilea? Si la alu treilea? Asia e, la tóte acestea terminatiunea e *i*. Luati inse bine aminte cá nu la tóte cuvetele, cari se finescu in *i* se aude acest'a asia de tare, cá la acestea. Voiu spune acum alte cuvete. Ascultati: *buhă, cai, gradini*. Fiti atenti cá voiu pronunціá cuvetele raru. Vedeti cá aici inca se aude încâtuva *i*, inse numai pucinu, de ace'a la acest'a *i*-dicemu *i* scurtu. Acum spune-mi ce se aude in capetulu acestoru cuvete N? Aude-se aici *i* deplinu seau numai pucinu? Pentru ace'a cum lu- vomu numi? Asia e, *i* scurtu. Pre acest'a lu- vomu scrie cu *i* si semnulu scurtarei cá si cum amu fi scrisu pre *u* scurtu. La tabla N! Scrie aceste trei cuvete pre tabla, ceialalti pre tablitie. Prunciloru aici vedemu cá terminatiunea a dou'a din pluralu inca are dóue forme, pentru-cá unele cuvete se termina in *i* lungu, altele in *i* scurtu. Câte forme amu dîsu cá are terminatiunea a doua? Pentru ce amu dîsu cá are dóue forme? Acum vomu mai invetiá inca o terminatiune. (Invetiatoriulu dîce cuvetele: *popóră, ogóră, ósă*). Pronunціati cuvetele acestea inca odata N! In ce se finesce? Care e dara terminatiunea? Pronunția pre alu doilea N! in ce se termina? Pre alu treilea N! In ce se termina? Care e dara terminatiunea pentru tóte trele? Asia e, pentru tóte trele terminatiunea este *ă*.

4. Resumare. Despre ce amu invetiatu noi astadi? Ce am dîsu noi cá e terminatiunea? Câte terminatiunea? Câte terminatiuni amu dîsu cá suntu in singularu? Cari suntu acelea? Câte forme are terminatiunea a dou'a? Cum amu numitu noi terminatiunile *ă u (ă)* si *e*? Pentru ce le-amu numitu principali? Invetiati-amu si vr'o terminatiune secundara? Si care e cauza?

Câte terminatiuni amu invetiatu a cunósce la cuvete in pluralu? Cari suntu acelea? Câte forme are terminatiunea a dou'a? Spune-mi acum tóte terminatiunile din singularu si pluralu N! Mai repetiesce-le inca odata N!

5. Teme. In ór'a venitória se aduceti cu totii terminatiunile scrise pre tablitie apoi se sciti in pies'a . . . care cuvântu in ce se termina.

M. Popu,
profesoru.

Ce se propunemu in I-a clase a scólei poporale?

Dupa Dr. Kis Aron.

(Urmare).

„Cu asiá numit'a metafisica se incepe lucrulu, pentru cá inaintea copilului la inceputu tóte celea aparu in impreunarea loru generala, trecatória, disparatória; acusi observa, cá este ceva, ce vede, aude, mirósa, gusta, pipaia, fara de a le sci distinge unele de altele, pâna ce incetulu

cu incetulu invetia a le si distinge. Incepe a intielege conceptele: cev'a, nimic'a, este, nu-i, asiá, alu-cum, unde? cându? simulu, disimulu etc. cu unu cuventu incepe a intielege conceptele fundamentali ale metafisicei. In fisica si istori'a naturala póte ajunge pâna acolo, cá se cunosca ap'a, paméntulu, aerulu, foculu, plói'a, néu'a, ghiaci'a pietrile, ferulu, arbori, plantele, paserile, pescii, vitele etc. Póte cunosce partile corpului seu si cu deosebire numele celor externe si folosinti'a loru. In etatea acea tote acestea le pote invetiá usioru si éta inceputulu sciintieloru naturali. Vá invetiá elementele opticei cându vá scí numí lumin'a, intunereculu, umbr'a, colorile principali (albu, negru, rosiu, vënetu, galbënu, verde, suru, brunetu). Vá fi la elementele astronomie, déca vá scí: ce e firmamentulu, sórele, lun'a, stelele, si déca vá observá cá acelea in tóte dilele resaru si apunu. Lu- vomu introduce in geografia, déca lu- vomu invetiá se scia: ce e délu, câmpu, ríu, comuna, orasiu, satu etc. Dupa impregiurările locali. Vomu pune bas'a chronologiei, déca copilulu e capace a pricepe: ce intielegemu sub óra, di, septemâna etc. Radecinele aritmeticei incepa a cresce atunci, cându copilulu incepe a intielege, ce-i multu, si ce-i pucinu; si cá unulu cu doi suntu trei. Vá posiede elementele geometriei, cându vá scí ce se numesce latu, ângustu, grosu, subtfre; asemenea déca scie ce e punctu linia, ânghiu, cercu etc. si déca vede cum mesura ómenii cei mari lungimea obiecteloru cu palm'a, cotulu metrulu. E pregatita calea istoriei, déca si- póte aduce aminte si scie si enará intêmparile celea mai de aprópe, seau cá est'a seau cel'a cu oca siunea cutare cum s'a portatu. Se încercá a invetiá meseria, déca le concedemu, cá totu-de-a-un'a se lucre, se faca câte ceva, indrumându-i si noi, cá unu obiectu se-lu duca de ici colea, se compuna seau descompuna, edifice seau strice. Logic'a incepe a incoltí atunci, cându observa, cá vorbirea merge in întrebări si respunsuri si se deda si elu a întrebá si a respunde la întrebările altor'a; Gramatic'a copilaresca vá stá dintr'ace'a, cá vá vorbí corectu limb'a materna. Elocinti'a va stá intr'ace'a, cá va imitá expresiunile alegorice folosite in conversare si cu deosebire prin imitare se vá indatiná, cá mimie'a se corespunda vorbirei, si cá accentuarea se fia dupa natur'a vorbirei. Din poetica vá gustá, déca vá invetiá câteva poesii. Music'a se vá incepe cu acea cá vá invetiá câteva cântari besericesci, seau altele. Moral'a atunci si- póte capetá celu mai solidu fundamentu ¹⁾. Éta liniaminte mai generale scopulu si materialulu instructiunei intuitive. Si acum se vedemu in detaiu ce am poté luá spre a satisface recerintieloru tîmpului.

Din zoologia s'ar' poté pertractá: vrabi'a, calulu, porumbulu, boulu, gain'a, gâsca, oi'a, ciór'a, cănele, melciulu (bourelulu) careva pesce, gândáculu de maiu, rînduneu'a, vre-unu fluture, painginulu, albin'a, musc'a, rati'a, rimatoriulu.

¹⁾ Vedi mai pre largu «Fóia scolastica» an. 1880 Nrulu 1 si armatorii.

Din botanica: crumpenele, plopulu, napulu, narcisulu, agrisiulu, iacintulu, mărulu, tulipanulu, trandafirulu, bo stanulu, crastavetele, scumpi'a, érb'a, grâulu, secar'a, cá nep'a, inulu.

Din mineralogia: Varulu (pietra), cret'a, nesipulu ardesi'a, sarea, sulfurulu, ap'a, ferulu, aram'a.

Din fisica: foculu, aerulu, vëntulu, evaporarea apei, negur'a, norii, ploii'a, neu'a, grindin'a curcubeulu.

Din economia: saparea crumpeneloru, culesulu pomeloru, semenaturile de tótna, gradin'a primaver'a, semenaturile de primavéra, gradin'a de pomi, tufele ornamentali, pratulu, cositululu, facerea fênelui, secerisiulu.

Din higiena: Recirea, morbulu, scaldatululu, nutreméntulu, locuinti'a si partile ei.

Din industria: Usi'a, ferést'a, bai'a de piétra, paretele, més'a, ferestreulu, scândur'a, tabliti'a, tabl'a, zăcharulu, aprindiórele, caramid'a, orologiulu de posunariu, rót'a, impletitululu corfeloru, coptulu pânei, macinarea etc.

Din geografia: padure, câmpu, pratu, vale, peráu, siesu, délu, tienutu. Ceriu si paméntu.

Din cronologia si astronomia: tómn'a, dilele septemânei, demanéti'a, sér'a, inainte de amiédi, dupa amiédi, sórele, reversatululu dilei, inseratululu, nópte, miediulu noptiei, miedia dí, diu'a, ór'a, iérn'a, primavér'a, vér'a, lunile, firmamentulu, stelele lun'a.

Atât'a ar' fi materi'a fundamentala, acést'a apoi trebuie facutu folositoria din mai multe puncte de vedere asiá d. e. *din punctu de vedere moralu.* Instructiunea intuitiva este fôrte acomodata pentru a desceptá semtamente. Déca ne folosimu bine de oca siuni, potu intuf astuti'a, blândeti'a, obrasnici'a, licàirea, lenea, diliginti'a, curatieni'a, relatiunea dintre invetiatoriu si invetiadelu, dintre parinti si fii, dintre frati si frati, mai departe ordine, fric'a, activitatea, avuti'a, seraci'a, onestitatea, relatiunea dintre domnu si servitoriu, crutiarea intieptiunea, hebeuci'a, fidelitatea, indestulirea, paciinti'a, dreptatea, nedreptatea, recunoscinti'a etc. etc. Mai departe *din punctu de vedere logicu.* Intuitiunea singuraticeloru obiecte in urma ar' remâne cunoscintie isolate si fàra de infuinti'a necesaria póte s'ar' asociá cu totul alu-cum decátu precum ar' fi de doritu. Pentru acea indata ce copilulu cunosce membrele unei grupe, membrele respective trebuie impreunate cu o inductiune naiva cá se fia acelea in ordine si cá copilulu se le póta luá folosulu la tîmpulu seu. Atari inductiuni voru fi in zoologia reasumarea animalelor blânde si selbatice, in botanica resumarea plânteloru din gradin'a de pre câmpu si din padure, in mineralogia reasumarea mineralelor ce se afla in casa, in curte, in gradina, pre câmpu etc. In industria conceptele singuraticeloru meserii. Atari operatiuni logice voru fi mai departe enumerarea insusiriloru externe si interne ásemenarea cu doue seau mai multe obiecte etc.

Alu treilea obiectu este *computulu.* Scopulu este cá se-i invetiamu pre copii celea patru operatiuni mai

multu mentale in cerculu numeriloru dela 1—20 seau pana la 30. Copiîi invétia mai antâiu intuitive, apoi cu numeri abstracti, dupa acea aplicarea celoru invetiata si in fine, si in scrisu tôte patru operatiunile. Si ôre numai atât'a? Lai antâiu instructiunea computului trebuie se fia in legatura continua cu instructiunea intuitiva. Acolo pre lênga materi'a abundanta insirata mai susu vá avé copilulu ocaziune de a calculá, si elu nici nu vá observá, cá numerându obiectele seau pârtille acelor'a invétia a calculá. Esemplele trebuie luate chiar' din cerculu acel'a, care se pertractéza in instructiunea intuitiva. Mai departe trebuie se se iée in considerare nu numai *numerii*, ci si *firm'a*. La instructiunea intuitiva singuraticele obiecte sunt recte seau strimbe etc. acolo e vorba despre plumbina, despre liniile perpendiculare, despre linii si facie horizontale, mai departe e vorba despre linii piedsiie si strimbe despre cercu si linii ovale. Formele acestea nunumai se le cunósca copilulu, ci se le scie desemná. Acestea se intielege de sine trebuie luate in ordinea acea precum pretinde instructiunea intuitiva. Cându e vorba d. e. despre scala, cartea scolei, despre mesa, scara, scaunu etc. acelea trebuie desemnate ori pre tablitia, ori pre chârta.

Alu patruea obiectu este *scrierea cetirea* (scriptologia). Acést'a inca vine in legatura strinsa cu instructiunea intuitiva. Scriptolegi'a statatoria numai din scrierea literelor seau silabizarea cuvinteloru nici nu ne potemu inchipuí. In copilu trebuie desceptata poít'a, cá se vrée a descrie câte ceva. Elu trebuie se scie, se intieléga ce scrie seau cetesce. Nu intielegu aci, cá cuviate singuratices se tiena legatur'a intre scriptologia si instructiunea intuitiva, ci cá aceste dóue obiecte totu de-a-una se fia in contactu. Cercurile din instructiunea intuitiva se convina laolalta, si copilulu ôrecum se cetésca din Abecedariu continuarea celoru invetiata in instructiunea intuitiva.

Aci trebuie se mai amintescu ceva. Atâtu la instructiunea intuitiva câtu si la scriptologia avemu lipsa de poesii. Poesii bune pentru copíi potu face seau numai poetii mari seau poporul. Din acestea trebuie alese cari sunt mai corespundietórie pentru copíi. E vorba, cá ce invétia se fia ceva pretiosu. In tîmpulu, in care invétia unu lucru de nimic'a, póte invetiá si unu lucru de valóre.

Alu cincilea obiectu e *gimnastica*, speciele mai usióre a exercitiiloru de ordine. Dar' gimnastic'a cea adeverata pentru elevii primei clase este *joculu*. E recomandabilu, cá invetiatoriulu se faca o colectiune din jocurile practisate de copíi si nu-si vá uitá nici de celea, cari sunt impreunate cu cântári. Bine ar' fi deca s'ar' aflá unu omu de scóla, care ar' face o colectiune de jocuri usitate la copíi din tôte pârtille locuite de romani buna óra cum face adí la unguri Dr. A. Kis. Jocurile acestea si din punctu de vedere nationalu inca au o valóre nespusu de mare.

Acést'a ar' fi materi'a primei clase a scólei poporale. Acumu se nasce intrebarea cá cum se se lupte atâtu invetiatoriulu, câtu si elevii cu materi'a acest'a la parere multa.

Ce e dreptu materia insirata se pare multa, dar' numai se pare, cáci dupa parere mea materi'a acést'a e numai destula pre unu anu scolasticu de 8—10 luni.

(Va urmá).

P. Ungureanu.

Raportu despre constituirea Reuniunei docentiloru români de religiunea gr.-cat. din tienutulugosiului.

Constituirea Reuniunei s'a efeptuitu in 21 Juniu st. n. a. c. pre bas'a Statuteloru cu datulu de 19 Maiu 1885 aprobate de Prea Veneratulu Ordinariatu episcopescu cu datulu Lugosiu 24 Octobre 1885 Nr. 891, si din partea Inaltului Ministeriu regescu ungurescu de culte si instructiune publica cu datulu Budapest'a 21 Decembre 1886 Nr. 840.

Presenti au fostu 34 membri, si anume: 5 preoti si 29 docenti. Dupu finirea servitiului domnedieescu in beseric'a catedrala toti membrii s'au prezentatu la 9 óre antemeridiane inaintea Ilustritatei Sale Domnului Episcopu diecesanu Dr. *Victoru Mihályi de Aps'a* in resiedinti'a episcopésca sub conducerea Ilustritatei Sale Domnului Andreiu Liviu Canonicu-Lectoru a besericei catedrale din Lugosiu, si Inspectoru diecesanu alu scóteloru.

In sal'a de primire Ilustritatea Sa Domnulu conducatoriu a recomandatu docentii Ilustritatei Sale Domnului Episcopu prin o cuventare corespundiatória scopului pentru care s'au adunatu, la care Ilustritatea Sa Domnulu Episcopu le-a vorbitu fôrte caldurosu despre necesitatea Reuniuniloru docentale, indemnându-i cá cu poteri unite se promoveze educatiunea si instructiunea prunciloru si a poporului, si dechiarandu cá va spriginí Reuniunea in totu modulu posibilu.

Dela resiedinti'a episcopésca apoi s'au reintorsu toti membrii la scol'a gr.-cat. locala, unde Ilustritatea Sa Domnulu Canonicu Andreiu Liviu cetesce Ordinatiunea Prea Veneratului Ordinariatu episcopescu cu datulu de 10 Maiu a. c. Nr. 898, prin carea membrii Reuniunei se provóca a se infaciosiá in Lugosiu spre a-si alege oficialii conformu §.-lui 13 din Statute. Dupu ace'a prin o cuventare acomodata areta folósele Reuniuniloru, si indemnna pre cei de facia la inbratosiarea cu zelu a inaintarei scóteloru si a desceptarei poporului, si prin acést'a dechiara siedinti'a de deschisa. Apoi propune alegerea unui presiedinte si unui notariu „ad hoc“ pentru conducerea constituirei, dupa care propunere se alegu cu aclamatiune: de presiedinte Ilustritatea Sa Domnulu Andreiu Liviu, si de notariu Petru Popescu.

Ilustritatea Sa ocupandu locul de presiedinte „ad hoc“ propune a se alege o comisiune de 3 membri pentru indeplinirea scrutiniului, la care propunere se alegu cu aclamatiune: Petru Jorgoviciu, Paulu Munteanu si Juliu Birou. Apoi se purcede la alegerea oficialiloru prin votisare secreta in intielesulu §.-lui 13 din Statute. Resultatulu scrutiniului este urmatoriulu: presiedinte s'a alesu Ilus-

tritatea Sa Domnulu Canonicu Andreiu Liviu cu 29 voturi; vice-presiedinte Sofroniu Gait'a docente in Ticvanu mare cu 29 voturi; notariu primariu Petru Popescu docente in Lugosiu cu 30 voturi; notariu secundariu Juliu Birou docente in Ticvanu mare cu 30 voturi; cassariu Juliu Ratiu cooperatoru parochialu si ceremonialu catedralu in Lugosiu cu 29 voturi; controloru Josifu Miclau docente in Ramn'a cu 30 voturi; bibliotecariu Vasiliu Zsivanca cantoru catedralu in Lugosiu cu 30 voturi. Éra cá membrii de comitetu totu prin votisare secreta s'au alesu: Avramu Ned'a docente in Resiti'a cu 28 voturi; Petru Jorgoviciu docente in Varadi'a cu 27 voturi; Valentinu Dioniu docente in Secasiu cu 27 voturi; Valeriu Popoviciu docente in Petromaniu cu 27 voturi; Paulu Munteanu docente in Vermesiu cu 28 voturi; si de advocatu Spect. Domnu Demetriu Selagianu advocatu in Lugosiu si fiscu diecesanu cu 26 voturi.

Dupa constituire din partea presidiului se aduce la cunoscenti'a Adunarei: cá Ilustritatea Sa Domnulu Episcopu diecesanu Dr. *Victoru Mihályi de Aps'a* s'a induratu prea gratiosu a doná prin Prea On. Domnu Michailu Perianu secretariu episcopescu 100 fl. v. a. pentru fondulu Reuniunei. Acestu donu marimimosu se primesce din partea Adunarei cu urari de: „se traiesca!“ aducându-se Ilustritatea Sale multiamita protocolaria. Totu langa acésta suma mai alatura si Multu On. Domnu Simeonu Tamasiu protopopu si parochu in Lugosiu 10 fl. v. a. cá taxa prescisa in §. 4 a Statuteloru pentru membru fundatoru. Asemenea si Ilustritatea Sa Domnulu presiedinte Andreiu Liviu se insinua cá membru fundatoru cu tax'a de 10 fl. v. a. Aceste inca se primescu spre placuta cunoscentia din partea Adunarei intre urari de: „se traiesca“. Apoi se mai incasséza sub durat'a siedintiei inca dela 9 membri ordinari tax'a anuala cate de 1 fl. v. a. si banii se strapunu cassariului Reuniunei.

Dupa ace'a facandu-se mai multe propuneri din partea unoru membri, s'au adusu urmatóriele decise mai insemnate: a) Cá anulu pentru solvirea taxeloru se se incépa cu prim'a Januariu; prin urmare taxele anului curente se se solvéca deplinu pâna la finea lui Decembre. b) Adunarea generala viitoria sè se tiena éra in Lugosiu. c) Adunarile generale sè se tiena in prim'a diumetate a lunei Septembrie. d) Pre viitoriu se esopereze comitetulu Reuniunei dela Directiunea caliloru ferate bilete cu diumetate de pretiu s. a.

In fine Ilustritatea Sa Domnulu presiedinte face cunoscutu adunarei: cá docentele din Lugosiu Petru Popescu s'a insinuat a cetí elaboratulu seu „Esperientie pedagogice“, carele fiindu-i cunoscutu lu- recomanda membriloru, dar' fiindu tempulu inaintatu propune: cá dupa amédia-di sè se cetésca acestu elaboratu; prin urmare sè se continueze siedinti'a dupa amédia-di la 4 óre.

Fiindu invitati toti membrii la més'a Ilustritatea Sale Domnului Episcopu in resiedinti'a episcopésca, dupa prandiu la 4 óre s'au reintorsu éra-si spre continuarea siedintiei. Aici docentele Petru Popescu la binevoitóra dispunere a

Ilustritatea Sale Domnului presiedinte ocupà locul la mésa in faci'a membriloru, si cetesce elaboratulu seu: „Esperientie pedagogice“, care duréza mai bine decâtu o óra, fiindu petrecutu de ascultatori cu cea mai mare atentiune, care apoi s'a finitu intre urari de: „se traiesca“ din partea membriloru.

Ne mai fiindu alte obiecte de pertractatu Ilustritatea Sa Domnulu presiedinte propune membriloru cá in sensulu §.-lui 26 din Statute sè se aléga o comisiune de 3 membri pentru autenticarea protocolului, dupa care propunere se alegu cu aclamatiune Domnii membri: Juliu Ratiu, Vasiliu Zsivanca si Sofroniu Gait'a si cu acést'a se inchide siedinti'a la 1/2 6 óre dupa amédia-di.

Petru Popescu,
notariulu primariu alu Reuniunei.

Diuariulu economului:

Augustu, are 31 zile. Masalariu.

Calindariulu Iulianu		Calind. Gregor.
Luni	1 Scoat. †, 7 Mac.	13 Casian
Marti	2 Ad. m. S. Stef. ☽	14 Eusebie
Mercuri	3 P. Isachie	15 (†) Ad. Mar.
Joi	4 SS. 7 M. d. Efes.	16 Rohu
Vineri	5 M. Eusignie	17 Bertram
Sâmbata	6 (†) Schimb. l. fatia	18 Elen'a
Dumin. a 8-a dupa Rosalie, ev. Mateiu c. 14, gl. 7, v. 8.		
Domineca	7 M. Dometie	19 Ludovicu
Luni	8 M. Emilianu	20 (†) Stefanu R.
Marti	9 A. Mat'a ☽	21 Joan'a
Mercuri	10 M. Laurentie	22 Timoteu
Joi	11 M. Euplu	23 Filipu
Vineri	12 M. Fotie	24 Bartolom.
Sâmbata	13 C. Maximu	25 Ludovicu
Dumin. a 9-a dupa Rosalie, ev. Mateiu c. 14, gl. 8, v. 9.		
Dumineca	14 Pr. Mihea	26 Samuilu
Luni	15 (†) Adorm. Nasc.	27 Josifu
Marti	16 M. Diomidu	28 Augustinu
Mercuri	17 M. Mironu ☽	29 Taier. c. Joanu
Joi	18 M. Flor. si Laur.	30 Ros'a fec.
Vineri	19 M. Andreiu Str.	31 Raimund
Sâmbata	20 Pr. Samuilu	1 Sept. Egid.
Dumin. a 10-a dupa Rosalie, ev. Mateiu c. 17, gl. 1, v. 10.		
Domineca	21 A. Tadeu	2 Absolon
Luni	22 M. Agatoniecu	3 Mansbet
Marti	23 M. Lupu	4 Rosali'a
Mercuri	24 M. Eutichie	5 Laurentie
Joi	25 A. Bartolomeu ☽	6 Magnus
Vineri	26 M. Adrianu	7 Regin'a
Sâmbata	27 C. Pimen	8 (†) Nast. Mar.
Dumin. a 11-a dupa Rosalie, ev. Mateiu c. 18, gl. 2, v. 11.		
Domineca	28 C. Moisi Arap.	9 Gorgonie
Luni	29 (†) Taier. c. J. Bot.	10 Nicolau
Marti	30 P. Alexandru	11 Prot.
Mercuri	31 Brifulu N. d. Dd. ☽	12 Macedonie

Lucrările in acést'a luna.

Acum se cocu crastavetii, bostanii si pepenii, pentru ace'a in tota diu'a trebuie cercetate pepenistele; pepenii copti trebuie adunati si pusi la locu recorosu in celariu, pentru-cá se se pota intrebuintia si mai tardiu. In traturile eliberate se pote semená salata de ierna, spinatu, ma chiar' petringei si morcovi. Trebuie culesi ramii mai fragedi depre plantele aromatice si usucati spre intrebuintiare de ierna de es. lavendula, tarconu etc. Se curatia bine straturile de fragi, ma chiar' suntu de a se sadí si straturi noue, pentru-cá acestea voru produce bine in anulu venitoriu. Se culegu totu felulu de séméntiuri copte. Nu trebuie se incetamu cu udatulu; numai la plantele, ce suntu in stadiulu cocerei. Se culege aiulu si cép'a.

In gradin'a de pomi se face ocularea cu muguri dormitanti, cari adeca au se dée numai la primaver'a venitoria. Se curatia pomii de ramii usucati. Se pregatesce pamentulu scótei, in carea la toamna avemu se séménamu. Pomii ce s'au plantatu in anulu acést'a trebuie udati bine. Pomele cadute de verminóse seau in urn'a secetei, trebuie adunate in buti pentru a estrage din ele mai tardiu esentie. Cându fructele si-au perdatu selbatecimea prin frangere si dospire si deca suntu destulu acre, dar' inca nau mirosu de otietu, economulu are se-si veda de caldari.

In economii mai mari de multe ori ovesulu remane neseceratú pana prin Augustu, in casulu acést'a: ovesulu trebuie seceratu, chiar' si cându ar' mai fi prin elu fire verdi si dupa ce se va usucá bine in clai, trebuie caratu inainte de 15 a lunci, ovesulu plouatu, indata ce se sbicesce trebuie seceratu, cá-ci altu-cum totu se va scuturá. Dupa ce cucuruzulu a legatu si i-a picatu florea se pote tai'a vírvulu dela ciucalau in susu; vírvurile taiate servescu si de nutrementu bunu pentru vaci.

Deca pentru seceta n'ar' fi fenu in deajnsu, se recomandá culegerea frundicloru de stejeriu, fragariu, mestecanu, teiu ulmu, vitia de vinia; acelea se usuca la locu umbrosu si punendu-se de una parte, la ierna se voru dá la oi.

Pre la finea lunei se pune nada la cosnitiele pline. Dupa ce in lun'a acést'a de multe ori se inpucinéza florile, se pote face ambulare cu stupii ducundu cosnitiele noptea, cându e luna, in locuri de asia unde suntu flori din abundantia.

Deca oile capeta pasiune buna, in lun'a acést'a se pote face brandi'a cea mai buna, carea se si pune spre intrebuintiare de ierna. Brândi'a se bate bine in vasu, se acopere cu frundie de nucu, preste cari se pune pamentu galbinu seau lutu, se acopere bine si se pune in celariu usucatu. Se séména rapitia si pre unele locuri cu finea lunei si gráu.

Cine are gunoii si-lu cara pre pamentu si in lun'a acést'a.

Ingrigirea padurilor.

Erá unu tēmpu, cându locuitorii tierii nóstre consideráu padurile cá unu daru alu naturei, cá una proprietate comuna, le asemenáu cu ap'a si aerulu; nesocotite fara nice una cultura seau ingrigire, fia-care si- intretienea caminulu seu, si- construía casuti'a sa, si si- formá córnelu plugului din padurea cea mai apropiata, fara cá se tiena séma a cui e padurea si ce daune causéza ruin'a, ce preparáu ei. Precum ríurile curgu in tóte directiunile, udându, cându in drépt'a, cându in stâng'a câmpiele, ce se afla in apropiarea loru; asemenea padurile odinióra tre-

ceau cá una frumsetia nesecabila, inaintea loru, a paméntului pre unde ele cresceau. Pucin'a populatiune, lips'a completa de comerciu si industria, facea, cá padurile se fia in abundantia, si locuitorii cugetáu, cá facu meritu distrugându cea ce trebuia se menageze.

Agricultur'a incependu a cresce in proportiuni cu midilocenele transportului si a machineloru, padurile decresceau in proportiune cu progresulu civilisatiunei si a marirei resurselorú unei tieri.

Padurile decrescu si acuma si inca in unu modu fórte simftoriu; si óre ce póte fi caus'a? Respunsulu e fórte simplu: Cum nu voru decresce seau degenerá cându ele suntu esplotate si astadi, candu scienti'a forestiera e fórte inaintata in tier'a nóstra, fara cá se se observe déca nu lucrurile de intretienere cari suntu curatirile si lamuririle baremu rezervagiulu, care e absolutu necesariu pentru regenerarea unei paduri. Prin reserve se intielegu acei arbori, cari trebuescu se se lase pentru insemiatarea unei padure, bineintielesu candu padurea e pusa in esplotare seau taiare.

E lucru firescu cá arborii destinati cá reserve trebuescu se fia dintre cei mai frumosi si maturi. In câtu privesce rezervagiu a fostu una disputa fórte mare, atâtu in Germani'a de unde si-a luatú silvicultur'a inceputulu; câtu si in Franci'a. Au fostu diferite pareri nesciendu câtu se fia numerulu rezervelorú pre una hectaria, ce avea se se esplotaze. Dela aplicarea si punerea in practica a acestui metodu atárna intregu viitoriulu unei padure. Inainte de a cercetá intinderea ce trebuie se acopere rezervele prin acoperisiulu loru, precum si circumstantiele cari ne voru permite in unu modu generalu de a lasá unu numeru órecare mai mare seau mai micu de arbori cá reserve, e necesariu se revenimu mai ántáiu asupr'a acoperisiului unui arbore. Prin acoperisulu se intielege suprafaci'a ocupata de proiectiunea orisontale a vírvului unui arbore. Acést'a actiune e vatematória pentrucá se opune totu deaun'a la strabaterea directa a luminei si a brumei, si impedecea formarea rouei; inse e sciutu cá coperisiulu unui arbore nu lucra totu deaun'a cu aceasi intensitate, si afara de ace'a vírvulu arborilorú celoru mai teneri fiendu prea pucinu desvoltate, din cauza cá nu a crescutu in masivu plenu, potemu admite cá acoperisiulu loru nu esercita nice una actiune vatematória; prin urnare cestiunea rezervelorú se reduce numai la arborii mai bestrani, acaroru acoperisulu e mai desu si mai mare, prin urnare in codru, seau la padurile provenite din sementia. Cu tóte acestea dupa principiulu marelui forestieru germanu Cott'a, care a determinatu maximulu si minimumulu de reserve pe una hectaria de 80—90 arbori, seau atátia arbori se se lase cá reserve pre una hectaria dupa principiulu lui Hartig, forestieru germanu, incátu coperisiulu loru se se atenga miscatu fiendu de ventu.

Acestu numeru se póte aplicá si la padurile nóstre si inca cu unu resultatu cu multu mai favoritoriu fiendu

pământului de una calitate mai superioară ca cel din Germania. Inse nu știu cine mi-ar' spune că acestu număr de rezerve, s'ar' afla în una pădure exploatată de agenții forestieri, vorbindu aici de pădurile particulare cu deosebire. Am văditu pădure exploatată fără ca se fia 50 arbori ca rezerve pe hectaria, prin o astu-feliu de exploatare pădurea e silita se degenezeze. Apoi afara de acea nu se observa nice una lucrare culturale în pădurile noastre, cum suntu d. e. curățirile și altele. Ma ce e mai multu nice tăierea unui arbore nu se aplica după prescrișele silviculturii.

Cându cutare pădure e pusă în exploatare, agentulu forestieru însărcinatu cu exploatarea ei, trebuie se țina contu și de venturile dominante, și éta pentru ce: Se dicemu d. e. că avem o pădure, în care făcundu parcelarea sa (inventariulu) ne-ar' spune că nu toate masivele au una și aceeași etate, nu toate terenurile ce le servă de basă suntu de aceeași calitate cu privire la compozițiunea sa mineralogică; și teoretice vorbindu, ținendu contu de aceste circumstanțe, ar' trebui, dicemu, că exploatarea se se începa chiar' din marginea pădurei care vine în față direcțiunei vântului celui ce suflă cu mai mare violență, în acea localitate. Cându vene lucrulu la asediarea parchetelor ¹⁾ trebuie dăra se ținemu contu și de direcți'a vântului dominantu; și apoi se începem exploatarea, cu partea opusă, celei ce sta în față sa; După esperințele lui Hartig, atâtu venturile umede, câtu și cele uscate aduc stricături unei păduri exploatate și anume: Venturile cu deosebire cele de primăveră. Cându blastariulu e numai de atunci esitu, atinsu fiendu de unu vântu cu pufni picuri și după acea înghețandu suferi multu din alta cauză; ér' cele uscate și violente redicându foile cele de pre pământu, cauzăza uscăre solului; și apoi lucru fi-rescu, nefiendu umeditatea necesară pentru tinerele plante numai decâtu le vede omulu cum se ofilescu, și devinu pipernicite chiar' și cându din intemplantă ar' ajunge completă dezvoltare. La locurile deloșe și cu deosebire la munte acțiunea venturilor trebuie se o aibă în vedere agentulu forestieru, și nunumai din acea cauză că violență se mărește cu altitudinea lor și prin faptul că scântorile și cōștele schimbă direcți'a lor. Însemențierea naturală depinde foarte multu de la venturi, cându ele suflă tare atunci arborii lasati de sementia (rezerve) suntu de multe-ori resturnati — asta se vede desu la munte — seau deca nu, atunci prin violență sa sementia nice odată nu va fi regulatu imprăsciată ci va da nascere la multe goluri seau chiar' poiene. Asia dar' agentulu forestieru de toate aste trebuie se țina contu cându se apuca de exploatatu aducându-si bine aminte de influențele ce au pădurile asupra localității.

Apoi ôre nu știe fia-care silvicultorulu influență cea

¹⁾ Parchet = e suprafața acea de pădure ce trebuie exploatată în decursulu unui anu.

mare ce au pădurile asupra climei unei țeri? E constatatu, că arborii împedă prin acoperișulu lor pre de o parte evaporatiunea apei din pământu, ér' pre de altă respăndescu prin foile lor o cantitate însemnată de arbori, micșorându astufeliu intensitatea caldurei, în timpul vegetatiunei.

De asemenea iernă împedă radiamentulul pământului și micșorăza intensitatea gerului; cu unu cuvântu presentia pădurilor, se opune la schimbările brusce de temperatură, la formarea grindinei și procura unu adapostu în contră venturilor de multe-ori vătămătoare vegetatiunei de impregiuru. S'a constatatu prin esperințe meteorologice că: a) temperatură media anuală la câmpu e mai mare ca în pădure, b) în localitățile împădurite umiditatea fiendu mai abundantă plouă mai desu ca în celea neimpădurite, c) pădurile asigura esistență isvórelor, deora-ce rădăcinile arborilor făcu efectulu unui drenajiu divisandu pământulu și înlesnindu infiltrarea apelor de plouă împedcându totu odată și evaporatiunea apei prin acoperișulu lor.

E faptu învederatu, că dispărendu pădurile, isvórelor voru secă, și inundațiunile voru causă mari stricături. Prin urmăre natură că una adevărată mamă, a asediatu pădurile cu cea mai mare întieptiune, pentru a distribu plouă în părți egale, și în fia-care anu, și astu-feliu pentru a servi ca unu mijlocu preservativu în contra inundațiunilor, care se produc în urmă unei topiri generale de nea, și cari aduc dăune însemnate agriculturii, în fine pădurile suntu privite și ca unu mijlocu pentru purificarea aerului, cu deosebire de acidu carbonicu, care se produce prin combustione și respirațiune. Asia dar' din toate aceste ar' urmă că nunumai se nu observam regulile prescrișe de cultura întru exploatarea pădurilor, dar' trebuie se înmultim câtu se pôte de tare produsulu lemnosu, sadindu păduri în toate acele locuri pieziste și deloșe, unde cele-alte plante agricole nu reușiescu decâtu numai cu spese enorme, cari nice odată nu ni s'ar' rentă.

N. Maronletiu,
preotu.

Cultivarea trandafiriloru.

»Ros'a este regin'a florilbruc».

Dupăce celea mai multe specii de trandafiri, deca iernă e frigu mare și loculu unde sunt plantati este espusu ducturilor de aeru, pieru și primăveră numai te pomenesci că se usucă, urmăza, ca se ne ingrigim de iernarea lor, carea la diferite specii se întemplantă diferitu.

Trandafirii cu trunchiulu înaltu se plăca cu încetulu pentru-că se nu se rumpă și aplicam coronă în una gaură de mai înainte pregătită, după acea o acoperim cu pământu; ér' trunchiulu plecatu în forma de arcu se obține cu paie ori speteza. Deca trandafirulu e bătrănu, e prea grosu și astufeliu nu se pôte îndoi și aplică la pământu, atunci nu-lu mai plecam, ci înfășuram bine cu paie trunchiulu și coronă, avându de grigă, ca printre

ramii coronei se nu remana lacune, că-ci in casulu acest'a armii s'ar' mucedu si asia s'ar' strică. — Acést'a operatiune o facemu, cându frundi'a a picatu, mladitiile suntu cõpte si odata de dõue ori a si inghiaciatu asia mai puciu.

Se intielege de sine, că inainte de a acoperi trandafirii, trebuie se le curatimu coron'a, taindu ramii superflui, cari si altcum primaver'a i-am taiá.

Unele specie de natura mai gingasia, precum suntu trandafirii de luna si de tea trebuie mai multu aperi contra umedialei, că-ci de acést'a suferu ei multu. Acestea specii se acoperu cu paie asiá, câtu ap'a se se põta stracurá usioru de pe ei si astufeliu invelisiulu totu-deauna se remana usucatu. Ramii superflui se taia, dupa acea se punu frundie usucate pintre ei, si apoi cu nuiele de salca stringemu la olalta coron'a, in fine o infasiuramu cu unu invelisiu de paie grosu de 3—4 degete, legându trandafirulu de unu paru, pentru-cá se nu-lu bata ventulu incõce si incolo. Trandafirii numiti tufe se aperi in contra frigului asia: intregu stratulu se incungiora cu pari, printre cari se impletisce gardu asia, câtu se fia mai inaltu cu una palma decãtu celu mai inaltu trandafiru din stratu, dupa acea asiediamu lotie seau scãnduri preste trandafiri, punendu pre acelea unu stratu grosu de frundie seau de paie, totu asemenea punemu si pre lãnga ingraditura giuru impregiuru.

Trandafirii de totu mici se potu acoperi si cu ladutie de scãnduri, numai câtu apoi trandafirii astu-feliu acoperiti trebuie aerisati, cându concede timpulu si érasí cându e frigu mare trebuie pusu de asupra coperisiului gunoiu de calu. Seau si asia potemu acoperi trandafirii mici, că pre lãnga fia-care aduamu pamentu, si printre ei in loculu pamentului sapatu, pentru-cá se nu degere radecinele, asternemu frundisii seau paie, seau printre trandafirii mici dea dreptulu numai asternemu frundie, asia câtu se fia acoperite si vírvurile celea mai inalte.

E de insemnatu, că la totu trandafirulu acoperitu cu pamentu e de lipsa se punemu si invelisiu de paie, că conducatoriu reu de caldura, de o parte, pentru-cá gerulu se nu strice, de alt'a si mai vërtosu, pentru-cá spre primavera, cându tempulu incepe a se mai incaldí se nu se incaldiéscã si pamentulu in giurulu trandafiriloru si asia acestia se incépa a dá.

(Va urmá).

Cursu de gradinaritu.

Cu aprobarea Inaltului ministeriu r. u. de agricultura, industria si comerciulu la scõla de agronomia din Clusiu-Monasturu in lun'a lui Augustu a. c. se va tiené cursu de gradinaritu si pomaritu.

Cursulu se va incepe in 15 Augustu si va tiené pâna in 25 Augustu.

Conducatoriulu si invetiatoriu la cursu va ff gradinariulu acelei scõle.

Instructiunea va ff practica. Numerulu participantiloru s'a statoritu in minimulu de 10 si maximulu de 25 invetiatori.

Invetiatorii se potu insinuá la cursu seau prin inspectori regesci seau directu la directiunea institutului de agricultura.

Participantii in decursulu cursului ei au se se ingriegiesca despre provederea loru. Potu avé totusi favorulu de a capetá cuartiru gratuitu in institutu si viptu intregu pentru 60 cr. pe dí.

Instructiunea e gratuita. (Néptanitók Lapja).

Date statistice.

Dela gimnasiulu din Blasiu. Cu finea anului scolasticu 1887/8 numerulu scolariloru a fostu: Clasea I 53, II 59, III 52, IV 53, V 37, VI 26, VII 36, VIII 26. Sum'a: 342.

Dupa confesiune: gr.-cat. 307, rom.-cat. 2, gr.-or. 31, mosaici 2.

Dupa loculu nascerei: din Blasiu: 16, din comitatulu Albei-inferiõre: 92, din alte comit. Ung.: 233, din Croati'a si Slavoni'a: 1.

Esamenulu verbalu de maturitate s'a tienutu in 27, 28 si 29 Juniu 1888.

Dela gimnasiulu din Nasendu. Cu finea anului scolasticu 1887/8 numerulu scolariloru au fostu:

Clasea I 42, II 33, III 20, IV 17, V 17, VI 16, VII 17, VIII 11, sum'a 179.

Dupa religione: gr. cat. 145, gr. or. 25, mosaici 9.

Dupa tienutu: din locu 28, din comit. Bistritia-Nasendu 84, din alte comitate 66.

Dupa progresu: eminenti 9, buni 27, destulitori 120, nedestulitori din 1 obiectu 10, din dõue obiecte 4, din mai multe 9.

Dupa nationalitate au fostu 170 români si 9 evrei.

Esamenulu verbalu de maturitate s'a tienutu in 1 si 2 Juniu 1888. Au fostu admisi 11 scolari, unulu s'a respinsu din scripturistichu, 2 s'au retrasu dela verbalu, cei-alalti au fostu esaminati. Dintre acestia doi s'au dechiaratu de bene-maturi, 5 de maturi, éra unulu s'a relegatu la repetre dupa trei luni.

Cursu de gimnastica. In 1-a Augustu a. c. se va incepe in Budapest'a unu cursu supletoriu de gimnastica, la care s'au susceputu 24 profesori dela scõlele medie.

Post'a redactiunei.

Rogamu pre colaboratori nostri, că se binevoiesca a-si scrie lucrurile sale numai pre una facia a hãrtiei lasandu margini mari, mai departe, se intrebuintieze ortografi'a etimologica cu pucine concesii fonetice. Cu acést'a atentiune bagatela voru crutiá redactiunea de unu lucru, ce nu pote fi, decãtu stricatoriu de nervi, adeca de a corege de mai multe ori unulu si acclasiu cuventu. Operatele scrise necuratu si tare imprasciatu seau nu le primimu, seau le mundamu in detrimentulu onorariului redactionalu.